

3^η Διδακτική Ενότητα:

Η παρακολούθηση και αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, μέσα από την παρακολούθηση των εκάστοτε στόχων, με τη χρήση κοινά συμφωνημένων δεικτών

I. Εισαγωγή σε ορισμούς βασικών εννοιών και αντίστοιχων δεικτών

A. Βασικές Έννοιες

Η **απόλυτη φτώχεια** παραπέμπει σε καταστάσεις ατόμων που στερούνται βασικών αγαθών πρώτης ανάγκης για να διασφαλίσουν την επιβίωσή τους, όπως καταστάσεις πείνας, έλλειψης πόσιμου νερού, στέγης, ένδυσης ή φαρμάκων.

Η **σχετική φτώχεια**, ως έννοια πιο διευρυμένη, καθώς εκτός από τις βιολογικές, ενσωματώνει κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες, αναφέρεται σε καταστάσεις όπου το εισόδημα και ο τρόπος διαβίωσης ορισμένων ατόμων υπολείπεται κατά πολύ του γενικού επιπέδου διαβίωσης της χώρας, όπου τα άτομα αυτά ζουν και δυσκολεύονται να συμμετέχουν στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.

Το **όριο της φτώχειας (ή κατώφλι)** καθορίζεται σπάνια με βάση την απόλυτη έννοια. Ο πλέον διαδεδομένος ορισμός για το όριο της φτώχειας (ο οποίος υιοθετείται από διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΟΟΣΑ και η Eurostat), αναφέρεται στη σχετική φτώχεια και έχει επικρατήσει και χρησιμοποιείται από την ΕΕ, ενώ η διατύπωσή του βασίζεται στις έννοιες «διάμεσο εισόδημα» και «συνολικό διαθέσιμο εισόδημα»:

Διάμεσο εισόδημα: Αν ταξινομήσουμε τον πληθυσμό με αυξητική σειρά εισοδήματος από το χαμηλότερο προς το υψηλότερο, διάμεσο είναι το εισόδημα που χωρίζει τον πληθυσμό σε δύο ίσα μέρη, ώστε το 50% του πληθυσμού να έχει εισόδημα μικρότερο από το διάμεσο και το άλλο 50% του πληθυσμού να έχει εισόδημα μεγαλύτερο από το διάμεσο.

Συνολικό διαθέσιμο εισόδημα είναι το καθαρό εισόδημα του νοικοκυριού μετά την αφαίρεση φόρων και εισφορών για την κοινωνική ασφάλιση. (Δηλαδή το σύνολο των καθαρών εισοδημάτων του νοικοκυριού και των μελών του από εργασία, κεφάλαιο και περιουσία καθώς και το σύνολο των κοινωνικών μεταβιβάσεων σε

χρήμα, συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων και των κοινωνικών παροχών - επιδομάτων).

Η έννοια της **ακραίας φτώχειας** ορίζεται στην ΕΕ με βάση διαφορετικά όρια (κατώφλια) για τη φτώχεια, ακολουθώντας την εισοδηματική προσέγγιση, όπως για παράδειγμα το 40% του διάμεσου ισοδύναμου συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού, το οποίο έχει προταθεί, στο πλαίσιο της Υποομάδας Δεικτών της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας (SPC– ISG Subgroup), να χρησιμοποιείται ως όριο για την ακραία φτώχεια.

Νέα φτώχεια, κρυφή φτώχεια: Σε περιβάλλον οικονομικής κρίσης επηρεάζονται και ομάδες του πληθυσμού που διαφορετικά δε θα είχαν επηρεαστεί. Μεταξύ αυτών των ομάδων των «**νέων φτωχών**» βρίσκονται: «εργαζόμενοι φτωχοί», «νοικοκυριά με έναν ή δύο εργαζόμενους γονείς με μέση ένταση εργασίας», «παιδιά», «νέοι», «μονοπρόσωπα νοικοκυριά», «άτομα με ιδιόκτητη κατοικία», «εργαζόμενοι φτωχοί», «νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας» και «υπερχρεωμένα νοικοκυριά».

Στην κατάσταση της «**κρυφής φτώχειας**» παγιδεύονται όσοι έρχονται αντιμέτωποι με απρόσμενες έως πρόσφατα καταστάσεις, που οφείλονται κυρίως στην οικονομική ύφεση, όπως η υπερχρέωση, όσον αφορά την πληρωμή στεγαστικών δανείων και η αύξηση δυσκολιών για την πληρωμή πάγιων λογαριασμών. Ενδεικτικά παραδείγματα: οι ηλικιωμένοι που πρέπει να επιλέξουν μεταξύ των φαρμάκων ή της καταβολής του ενοικίου τους, οι γονείς που υποσιτίζονται, προκειμένου να τραφούν τα παιδιά τους.

Ανεργοί: είναι τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω οι οποίοι είναι άμεσα διαθέσιμοι για εργασία, αναζητούν ενεργά θέση εργασίας, αλλά δεν εργάζονται. Η διάρκεια της ανεργίας ορίζεται ως η περίοδος αναζήτησης εργασίας ή ως η περίοδος από την τελευταία εργασία, εάν είναι μικρότερη από την περίοδο αναζήτησης.

Εργατικό δυναμικό: Το σύνολο εργαζομένων και ανέργων.

B. Βασικοί Δείκτες

Είναι προφανές ότι ο τρόπος μέτρησης των παραπάνω μεγεθών είναι συνάρτηση των ορισμών που λαμβάνονται κάθε φορά υπόψη για τον υπολογισμό τους. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι εκτιμήσεις και οι μετρήσεις για τη φτώχεια, από το 2003 και μετά, προέρχονται από τα στατιστικά στοιχεία της ετήσιας Έρευνας Εισοδήματος και

Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (EU-SILC). Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται από τη Eurostat, κοινά συμφωνημένοι μεταξύ των κρατών μελών, είναι:

1. **Κατώφλι φτώχειας ή όριο φτώχειας:** Το όριο φτώχειας ή κατώφλι φτώχειας ορίζεται στο 60% του διάμεσου ισοδύναμου συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού με βάση την τροποποιημένη κλίμακα ισοδυναμίας του ΟΟΣΑ.

2. **Κίνδυνος φτώχειας: (AROP - At Risk Of Poverty Rate):** Το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα χαμηλότερο από το όριο φτώχειας. (δηλ το 60%% του διάμεσου ισοδύναμου συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού).

3. **Παιδική φτώχεια (Child Poverty):** Το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 0-17 ετών που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο φτώχειας

4. **Χάσμα της φτώχειας (poverty gap):** Είναι η διαφορά μεταξύ του ορίου (κατωφλίου) φτώχειας για το σύνολο του πληθυσμού και του διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος του φτωχού πληθυσμού. Το σχετικό χάσμα εκφράζεται ως ποσοστό επί του ορίου φτώχειας. Ο δείκτης αυτός μας δείχνει, όπως χαρακτηριστικά λέγεται, "πόσο φτωχοί είναι οι φτωχοί".

Το **βάθος της φτώχειας** είναι το μέσο συνολικό χάσμα, δηλαδή το άθροισμα των χασμάτων προς τον πληθυσμό.

5. **Επίμονη φτώχεια ή χρόνια φτώχεια: (persistent poverty):** Το ποσοστό των ατόμων με ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το κατώφλι της φτώχειας κατά το τρέχον έτος και τουλάχιστον τα δύο από τα προηγούμενα τρία χρόνια.

6. **Φτώχεια εργαζομένων (in work poverty):** Το ποσοστό των εργαζομένων άνω των 18 ετών, των οποίων το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα είναι κάτω από το όριο της φτώχειας.

7. **Κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού: (AROPE: At-risk-of Poverty or Social Exclusion Rate):** Πρόκειται για σύνθετο δείκτη που προτάθηκε στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και συνδυάζει τρεις ξεχωριστούς δείκτες: τον κίνδυνο φτώχειας, την υλική στέρηση και τα νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας, δηλαδή είναι το ποσοστό ατόμων που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας, ή/και

αντιμετωπίζουν υλικές στερήσεις, ή/και διαβιούν σε νοικοκυριά χωρίς εργαζόμενα μέλη, ή με χαμηλή ένταση εργασίας.

8. Κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών 0-17 ετών: Το ποσοστό των ατόμων 0-17 ετών που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού

9. Σοβαρή Υλική Στέρηση: (Severe Material Deprivation Rate): Το ποσοστό των ατόμων που στερείται 4 από τα ακόλουθα 9 αγαθά και υπηρεσίες:

- Ανταπόκριση στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών.
- Μια εβδομάδα διακοπών.
- Διατροφή με κρέας, κοτόπουλο, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας κάθε δεύτερη ημέρα
- Αντιμετώπιση έκτακτων αναγκαίων δαπανών
- Τηλέφωνο
- Έγχρωμη τηλεόραση
- Πλυντήριο ρούχων
- ΙΧ επιβατηγό αυτοκίνητο
- Ικανοποιητική θέρμανση

10. Υλική στέρηση των παιδιών ηλικίας 0-17 ετών: Το ποσοστό των ατόμων 0-17 ετών που ζουν σε συνθήκες υλικής στέρησης.

11. Νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας¹: Το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-59 που ζουν σε νοικοκυριά, των οποίων τα οικονομικά ενεργά μέλη εργάστηκαν λιγότερο από το 20% του πλήρους δυναμικού τους κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους.

12. Κίνδυνος φτώχειας νοικοκυριών με χαμηλή ένταση εργασίας και τουλάχιστον ένα παιδί: Το ποσοστό των ατόμων (ηλικίας από 0 έως 59 ετών), που ζουν σε νοικοκυριό με ένα τουλάχιστον εξαρτώμενο μέλος, έχουν ισοδύναμο διαθέσιμο

1

Η ένταση εργασίας αναφέρεται στον αριθμό των μηνών που έχουν εργαστεί όλα τα οικονομικά ενεργά μέλη του νοικοκυριού, κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς του εισοδήματος, ως ποσοστό του συνολικού αριθμού μηνών που θα μπορούσαν θεωρητικά να έχουν εργαστεί.

εισοδήμα κάτω από το όριο της φτώχειας και τα μέλη του (ηλικίας 18-59 ετών) εργάστηκαν λιγότερο από 20% της δυνατότητας απασχόλησής τους κατά τη διάρκεια της προηγούμενης χρονιάς.

13. Υπερβολική στεγαστική επιβάρυνση (housing cost overburden rate): Το ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε ένα νοικοκυριό, όπου οι συνολικές δαπάνες στέγασης (δαπάνες ηλεκτρικής ενέργειας, ύδρευσης, ενοίκιο, δάνεια κλπ), ισοδυναμούν με 40% και περισσότερο, του συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος .

14. Επίπτωση των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας (impact of social transfers on poverty reduction): Ο δείκτης ορίζεται ως η μείωση στο ποσοστό του κινδύνου φτώχειας, λόγω των κοινωνικών μεταβιβάσεων, συγκρίνοντας τους δείκτες φτώχειας πριν και μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις. Οι συντάξεις δεν περιλαμβάνονται στον υπολογισμό του συγκεκριμένου δείκτη.

15. Εισοδηματική ανισότητα (Income inequality): Ο δείκτης S80/S20 ή αλλιώς δείκτης κατανομής εισοδήματος σε πεμπτημώρια, ο οποίος ορίζεται ως ο λόγος του πλουσιότερου 20% προς το φτωχότερο 20% του πληθυσμού.

16. Υγεία ενηλίκων- ανεκπλήρωτες ανάγκες για ιατρική περίθαλψη (selfreported unmet medical needs: Οι ανεκπλήρωτες ανάγκες για ιατρική περίθαλψη² αφορούν την αυτοαξιολόγηση ενός ανθρώπου ως προς το εάν δεν πραγματοποίησε ιατρικές εξετάσεις ή περίθαλψη όταν χρειάστηκε, εξαιτίας 3 παραγόντων: για «οικονομικούς λόγους», επειδή βρέθηκε σε «λίστα αναμονής», ή επειδή ζει «απομακρυσμένη περιοχή». Τα δεδομένα εκφράζονται ως ποσοστά του πληθυσμού ηλικίας 16 ετών και πάνω που ζουν σε συνθήκες ιδιοκατοίκησης.

17. Απασχόληση(Employment): Το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 64 ετών που εργάζεται, σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό της ίδιας ηλικιακής ομάδας.

18. Ανεργία (Unemployment): Ορίζεται ως το ποσοστό των ανέργων, ηλικίας 15 έως 74, σε σχέση με το σύνολο του εργατικού δυναμικού.

19. Ανεργία νέων (Youth unemployment): Το ποσοστό των ανέργων ηλικίας 15-24 ετών, σε σχέση με το συνολικό ενεργό πληθυσμό της ίδιας ηλικιακής ομάδας

² Ιατρική περίθαλψη : οι εξατομικευμένες ιατρικές υπηρεσίες (ιατρικές εξετάσεις ή περίθαλψη εξαιρουμένης της οδοντιατρικής φροντίδας), οι οποίες παρέχονται από ή κάτω από ιατρική επίβλεψη

20. **Μακροχρόνια ανεργία, ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού (Long term unemployment as percentage of the total population):** Το ποσοστό των ατόμων, ηλικίας από 15 έως 74 ετών, που παραμένουν άνεργοι πάνω από 12 μήνες.

21. **Μακροχρόνια ανεργία, ως ποσοστό της συνολικής ανεργίας (Long term unemployment as percentage of the total unemployment):** Το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων, σε σχέση με το σύνολο των ανέργων.

22. **Νέοι ηλικίας 15-24 ετών ούτε στην απασχόληση ούτε στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (Not in Employment Education or Training -NEET):** Ο δείκτης παρέχει πληροφορίες για νέους ηλικίας από 15 έως 24 ετών, με τις εξής προϋποθέσεις: (α) δεν απασχολούνται (άνεργοι ή αδρανείς/άεργοι σύμφωνα με τον ορισμό της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας) και (β) δεν έχουν λάβει καμία εκπαίδευση ή κατάρτιση τις τελευταίες 4 εβδομάδες που διεξήχθη η έρευνα. Τα δεδομένα απεικονίζονται ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού της ίδιας ηλικιακής ομάδας και φύλλου, εξαιρώντας τους ερωτηθέντες που δεν έχουν απαντήσει.

23. **Πρόωρη αποχώρηση από την εκπαίδευση (Early school leavers):** Ο δείκτης μετράει το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας από 18 έως 24 ετών, με μέγιστη την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που δεν συμμετείχε σε οποιουδήποτε είδους εκπαίδευση, με περίοδο αναφοράς τέσσερις εβδομάδες. Ο όρος κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αναφέρεται στα Διεθνή Πρότυπα Ταξινόμησης της Εκπαίδευσης.

Γ. Το παράδειγμα της Ελλάδας: Η πορεία ορισμένων δεικτών από το 2008 έως το 2018, δηλαδή κατά τη δεκαετία της κρίσης

Πίνακας 1: Ελλάδα, Κατώφλι φτώχειας (σε ευρώ ετησίως)

Έτος	1 άτομο	Οικογένεια με 2 ενήλικες και 2 παιδιά <14 ετών
2008	6.480	13.608
2012	5.708	11.986
2013	5.023	10.547
2014	4.608	9.745
2015	4.512	9.677
2016	4.500	9.450
2017	4.560	9.576
2018	4.718	9.908

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 21.06.2019

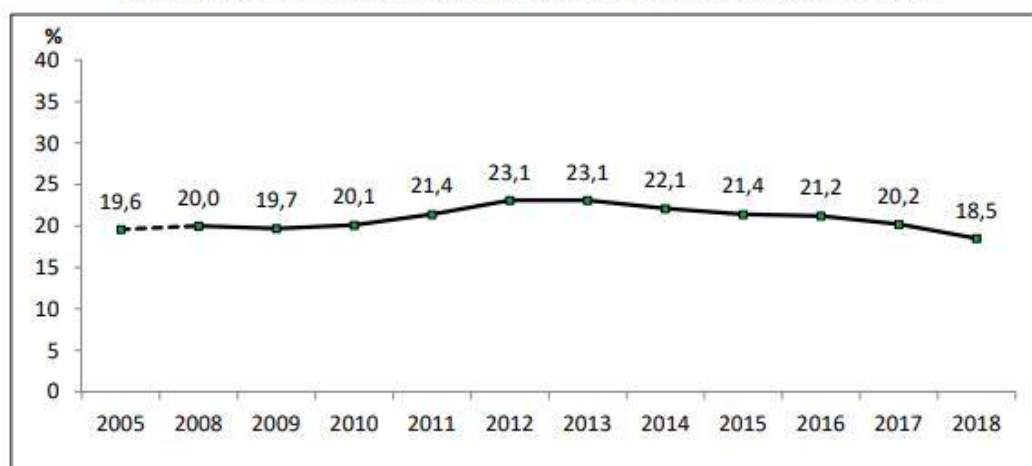
Πίνακας 2: Ελλάδα, πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας (AROP) 2008-2018

Έτος	Αριθμός νοικοκυριών	Αριθμός ατόμων	Ποσοστό	ΕΕ
2008	-	-	20%	16,6%
2012	914.873	2.535.700	23,1 %	16,9%
2013	892.763	2.529.005	23,1 %	16,7%
2014	888.452	2.384.035	22,1%	17,2%
2015	860.117	2.293.172	21,4%	17,3%
2016	832.065 ³	2.262.808	21,2%	
2017	789.585 ⁴	2.153.691	20,2%	
2018	763.174	1.954.400	18,5%	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 21.06.2019

Διάγραμμα 1: Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας (AROP), Ελλάδα 2005-2018

Γράφημα 2. Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας: 2005, 2008 - 2018

*Επισημαίνεται ότι η περίοδος αναφοράς των εισοδημάτων αφορά στο προηγούμενο από το έτος διενέργειας της έρευνας, δηλ. στα αντίστοιχα έτη 2004 και 2007-2017.

Πίνακας 3: Κίνδυνος φτώχειας (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) κατά φύλο και ομάδες ηλικιών (2015-2018)

Ομάδες ηλικιών	Σύνολο				Ανδρες				Γυναίκες			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Σύνολο	21,4%	21,2%	20,2%	18,5%	21,5% 18,5%	21,2%		20,2%	21,2%	21,2%	20,2%	18,5%
0-17	26,6%	26,3%	24,5%	22,7%	-	-	-	-	-	-	-	-
18-64	22,5%	22,7%	21,7%	19,8%	22,6% 19,7%	22,8%		21,8%	22,1%	22,7%	21,8%	19,9%
65+	13,7%	12,4%	12,4%	11,6%	11,9% 10,4%	10,0%		11,1%	15,2%	13,8%	11,1%	12,6%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 21.06.2019

³ Σύνολο νοικοκυριών: 4.168.784 και σύνολο ατόμων 10.651.929

⁴ Σύνολο νοικοκυριών: 4.162.442 και σύνολο ατόμων 10.634.925

Πίνακας 4: Πληθυσμός σε κίνδυνος φτώχειας ή/και κοινωνικό αποκλεισμό (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) κατά ηλικία και υπηκοότητα (2015-2018)

Ομάδες ηλικιών	Διαμένοντες στην Ελλάδα	2015	2016	2017	2018
18-64	Έλληνες υπήκοοι	37,4 %	38 %	36.5 %	33.0%
	Ξένοι υπήκοοι	64,3 %	59,7 %	62.9 %	56.5%
	Υπήκοοι ΚΜ της ΕΕ	49,1 %	47,7 %	53.3 %	45.0%
	Υπήκοοι τρίτων χωρών	67,1 %	61,6 %	64.3 %	58.4%
18+	Έλληνες υπήκοοι	3,3,4 %	33,6 %	32.7 %	29.3%
	Ξένοι υπήκοοι	63,6 %	59,2 %	62.4 %	53.7%
	Υπήκοοι ΚΜ της ΕΕ	45,1 %	44,5 %	48.2 %	38.3%
	Υπήκοοι τρίτων χωρών	67,1 %	61,8 %	64.6 %	56.8%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 21.06.2019

Πίνακας 5: Πληθυσμός σε κίνδυνος φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) κατά ιδιοκτησιακό καθεστώς κατοικίας και ηλικία (2015-2018)

Ηλικία	Ιδιοκτήτης				Ενοικιαστής			
	Σύνολο (%)				Σύνολο(%)			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Σύνολο	20	20,3	19.4	17,8	26,8	24,5	23.3	21,3
0-17	24,7	25,7	24.3	22,1	32	27,9	24.9	24
18-64	21,5	22,2	21.1	19,3	25,9	24,3	23.7	21,5
60+	14,1	13,3	13.4	12,7	19,6	17,2	15.7	14,3
65+	13,2	12,2	12.3	11,6	20	15,3	13.9	11,1
75+	14,2	12,2	12.3	11,1	27,6	17,8	19.1	9

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 21.06.2019

Πίνακας 6: Πληθυσμός ηλικίας 0-17 ετών σε κίνδυνο φτώχειας, Ελλάδα 2008 -2018

Έτος	Σύνολο
2008	23 %
2012	26,9 %
2013	28,8 %
2014	25,5%
2015	26,6%
2016	26,3%
2017	24,5%
2018	22,7%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 21.06.2019

Πίνακας 7: Χάσμα φτώχειας (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις), κατά ομάδες ηλικιών και φύλο (2014 -2018)

Ομάδες ηλικιών	Σύνολο					Ανδρες					Γυναίκες				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Σύνολο	31,3%	30,6%	31,9%	30,3%	29,1%	30,8%	32,9%	33,6%	30,9%	30,5%	32,1%	28,3%	30,8%	29,8%	27,9%
0-17	34,4%	34,5%	33,3%	29,6%	30,2%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18-64	34,2%	33,5%	34,6%	32,6%	31,7%	33,9%	33,5%	34,8%		32,1%	34,4%	32,9%	34,1%	32,6%	31,3%
65+	17,3%	17,3%	18,7%	19,7%	18,4%	16,8%	18,9%	20,0%		20,3%	18,5%	15,5%	17,8%	7,5%	17,3%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 21.06.2019

Πίνακας 8. Επίμονη φτώχεια - Ελλάδα 2008-2018

Έτος	Σύνολο
2008	13 %
2009	16,1%
2010	17,6%
2011	10,5%
2012	13,8%
2013	12,4%
2014	14,5%
2015	13,3%
2016	15,2%
2017	14,0%
2018	12,5%

Πηγή: Eurostat, 2019

Πίνακας 9: Ποσοστό εργαζομένων φτωχών Ελλάδα 2008-2018

Έτος	Σύνολο
2008	14,3 %
2009	13,8%
2010	17,6%
2011	11,9%
2012	15,1%
2013	13,1%
2014	13,4%
2015	13,4%
2016	14,1%
2017	12,9%
2018	11%

Πηγή: Eurostat, 2019

Πίνακας 10: Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE), Ελλάδα-ΕΕ, 2008-2018

Έτος	Αριθμός ατόμων	ποσοστό
2008		28,1%
2012	3.795.000	34,6%
2013	3.903.800	35,7%
2014	3.884.700	36%
2015	3.828.500	35,7%
2016	3.789.300	35,6%
2017	3.701.800	34,8%
2018	3.348.500	31,8%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 21.06.2019

Πίνακας 11: Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού: ανάλυση στα συστατικά του (Ελλάδα 2018)

Δείκτης	Σύνολο		Γυναίκες		Άνδρες	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή/και κοινων.αποκλεισμού	34,8%	31,8%	35,7%	32,6%	33,9%	30,9%
Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας	20,2%	18,5%	20,2%	18,5%	20,2%	18,5%
Πληθυσμός σε υλική στέρηση	21,1%	16,7%	21,2%	16,5%	21%	17,0%
Πληθυσμός 0-59 ετών που ζει σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας	15,6%	16,3%	17%	18,1%	14,2%	14,5%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 21.06.2019

Πίνακας 12: Ποσοστό ατόμων που ζουν σε συνθήκες σοβαρής υλικής στέρησης, Ελλάδα 2008-2028

Έτος	Ποσοστό
2008	11,2%
2011	15,2 %
2012	19,5 %
2013	20,3%
2014	21,5%
2015	22,2%
2016	22,4%
2017	21,1%
2018	16,7%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 21.06.2019

Πίνακας 13: Κατανομή νοικοκυριών με δυσκολίες ανταπόκρισης στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών με διάκριση σε φτωχά και μη φτωχά νοικοκυριά (2016-2018)

Πάγιοι λογαριασμοί	Σύνολο			Φτωχά νοικοκυριά			Μη φτωχά νοικοκυριά		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Ενοίκιο ή δόση δανείου	39,7	34,3	29,3	63,4	52,9	48,2	33,5	29,6	25,0
Πάγιοι λογαριασμοί (ηλ.ρεύμα, νερό, κλπ)	39,2	36	32,9	62,3	56,5	53,4	33,5	31,3	28,6
Δόσεις δανείου ή πιστωτικών καρτών	51,8	46	43,7	85	71,2	57,8	46	42	41,9

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 21.06.2019

Πίνακας 14: Οικονομική αδυναμία νοικοκυριών ικανοποίησης βασικών αναγκών με διάκριση σε φτωχά και μη φτωχά νοικοκυριά (2016-2018)

Βασικές ανάγκες	Σύνολο			Φτωχά νοικοκυριά			Μη φτωχά νοικοκυριά		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
1 εβδομάδα διακοπών	52,5	50,7	50,7	88,5	80,5	78,2	43,5	43,8	44,9
Διατροφή κάθε 2 ^η μέρα με κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας	12,1	11,8	11,8	53,2	43,5	29,5	1,8	4,4	8,1
Αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών δαπανών ύψους 375 ευρώ περίπου	54,2	53,2	51,4	80,7	78,3	76,7	47,6	47,3	46,1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 21.06.2019

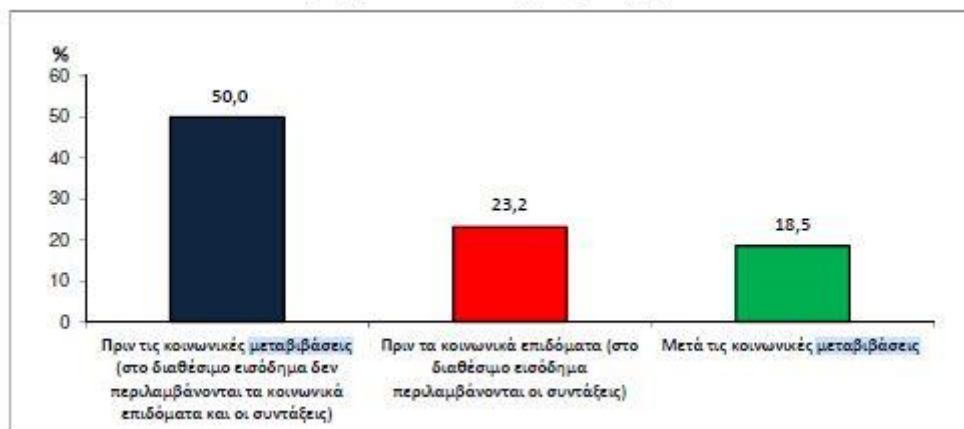
Πίνακας 15: Υλική στέρηση παιδιών (0-17 ετών) Ελλάδα 2009-2018

Έτος	Ποσοστό
2009	12,2%
2011	16,4 %
2012	20,9%
2013	23,3%
2014	23,8%
2015	25,7%
2016	26,7%
2017	23,8%
2018	18,6%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 21.06.2019

Διάγραμμα 2. Ελλάδα, κίνδυνος φτώχειας πριν και μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (2018)

Γράφημα 3. Κίνδυνος φτώχειας (%)

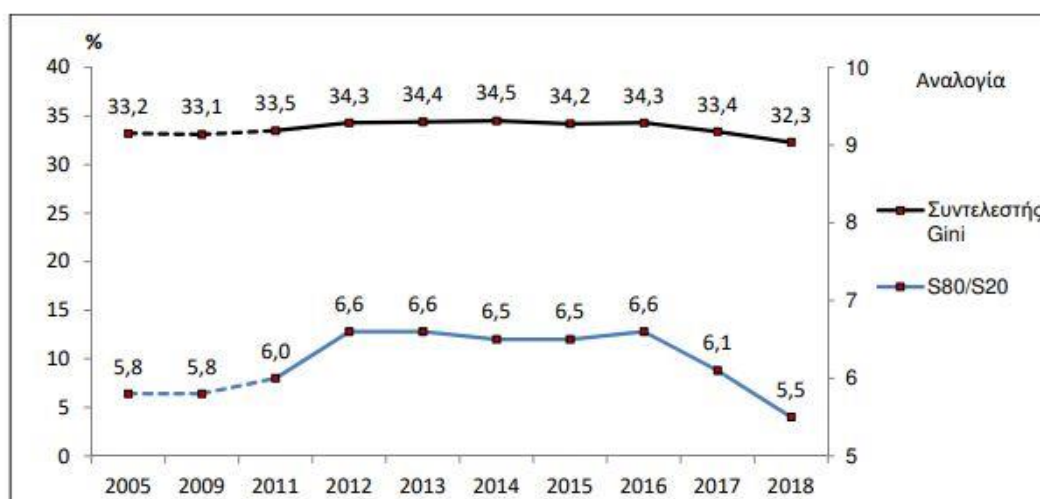
Πίνακας 16. Ελλάδα, Δείκτης κατανομής εισοδήματος S80/S20

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
5,9	5,8	5,6	6	6,6	6,6	6,5	6,5	6,6	6,1	5,5

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτία τύπου 2008-2018

Διάγραμμα 3: Δείκτες οικονομικής ανισότητας

Γράφημα 1. Δείκτες Οικονομικής Ανισότητας: 2005, 2009, 2011 –2018

Επισημαίνεται ότι η περίοδος αναφοράς των εισοδημάτων αφορά στο προηγούμενο από το έτος διενέργειας της έρευνας, δηλ. στα αντίστοιχα έτη 2004 και 2007-2017.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 21.06.2019

Πίνακας 17. Ελλάδα, Άνιση κατανομή εισοδήματος, Συντελεστής Gini⁵

2005	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
33,2	33,1	33,5	34,3	34,4	34,5	34,2	34,3	33,4	32,3

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ: Δελτία τύπου 2008-2018

Πίνακας 18. Δείκτης Απασχόλησης, Ελλάδα 2008-2018

Έτος	Ποσοστό
2008	66,3%
2011	59,6%
2012	55 %
2013	52,9%
2014	53,3%
2015	54,9%
2016	56,2%
2017	57,8%
2018	59,5%

Πηγή: EUROSTAT, 2019

Πίνακας 19. Δείκτης Ανεργίας, Ελλάδα 2008-2018

Έτος	Ποσοστό
2008	66,3%
2011	59,6%
2012	55 %
2013	52,9%
2014	53,3%
2015	54,9%
2016	56,2%
2017	57,8%
2018	59,5%

Πηγή: EUROSTAT, 2019

Πίνακας 20. Ανεργίας νέων, Ελλάδα 2008-2018

Έτος	Ποσοστό
------	---------

⁵ Ο συντελεστής Gini κυμαίνεται από 0 (ή 0%), που αντιστοιχεί σε πλήρη εισοδηματική ισότητα έως 1 (ή 100%) που αντιστοιχεί σε πλήρη εισοδηματική ανισότητα και ερμηνεύεται ως η στατιστικά αναμενόμενη διαφορά του αποτελέσματος της σύγκρισης δύο τυχαίων εισοδημάτων, ως ποσοστό του μέσου όρου. Πχ: Αν ο συντελεστής Gini ήταν 30%, το εισόδημα 2 τυχαίων ατόμων θα διέφερε κατά 30% του μέσου όρου. Ο δείκτης αυτός χρησιμοποιείται συμπληρωματικά για την καλύτερη καταγραφή της οικονομικής ανισότητας, καθώς δεν επηρεάζεται από τις ακραίες τιμές της κατανομής του εισοδήματος

2008	21,9%
2011	44,7%
2012	55,3%
2013	58,3%
2014	52,4%
2015	49,8%
2016	47,3%
2017	43,6%
2018	39,9%

Πηγή: EUROSTAT, 2019

Πίνακας 21. Μακροχρόνια ανεργία (15-74 ετών, % ενεργού πληθυσμού και % της συνολικής ανεργίας), Ελλάδα 2008 2018

Έτος	% ενεργού πληθυσμού	%συνολικής ανεργίας
2008	3,7%	47,1%
2011	8,8%	49,3%
2012	14,5%	59,1%

II. Η Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού

Η **Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού - ΑΜΣ (Open Method of Coordination – OMC)** εγκαινιάστηκε το 1997 στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση και πήρε τη μορφή της **Κοινωνικής ΑΜΣ** με τη Στρατηγική της Λισαβόνας το 2000, ως μέθοδος παρακολούθησης της προόδου της. Εξακολουθεί να εφαρμόζεται σε τομείς που ανήκουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, όπως η απασχόληση, η κοινωνική προστασία, η κοινωνική ένταξη, η εκπαίδευση, οι πολιτικές για τη νεολαία και η κατάρτιση.

Δεδομένου ότι στη Λισσαβόνα δεν είχαν τεθεί ποσοτικοί στόχοι σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με την ΑΜΣ ανατέθηκε στα κράτη μέλη η θέσπιση στόχων στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης, διαμορφώνοντας έτσι την **Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη**, με αντικείμενο τη συνεργασία και το συντονισμό των κρατών μελών.

Οι πρώτοι κοινοί ποσοτικοί στόχοι τέθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας το 2000 και το **πρώτο πακέτο 18 κοινών κοινωνικών δεικτών της ΕΕ** στους τομείς της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού συμφωνήθηκε το 2001 στο Ευρωπαϊκό

Συμβούλιο του Λάακεν⁶. Το 2001/2, οι συμπληρώθηκαν με **στόχους για τις συντάξεις** και το 2004 ζητήθηκε η επέκταση της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού και στο χώρο της **Υγείας και Μακροχρόνιας Φροντίδας**.

Στο πλαίσιο της κοινωνικής ΑΜΣ τα **κράτη μέλη έχουν την κύρια ευθύνη για τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και τον εκσυγχρονισμό** των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και των αγορών εργασίας, καθώς και την **ευθύνη για την τακτική υποβολή εκθέσεων**, σχετικά με τις εξελίξεις τις επιδόσεις στους τομείς αυτούς, ενώ τα **προπαρασκευαστικά όργανα του Συμβουλίου⁷ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, έχουν την **ευθύνη της στήριξης και παρακολούθησης** της προόδου.

Οι **επιδόσεις των κρατών μελών αξιολογούνται** από κοινού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις προπαρασκευαστικές επιτροπές του Συμβουλίου EPSCO. Επιπλέον τα κράτη μέλη αξιολογούνται μεταξύ τους, ως μια διαδικασία «άσκησης πίεσης από ομοτίμους» (**Peer Review**)⁸, και στη διαδικασία αυτή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει μόνο εποπτικό ρόλο. Οι προπαρασκευαστικές επιτροπές διεξάγουν επίσης εκ των προτέρων **θεματικές αξιολογήσεις**, οι οποίες έχει αποδειχθεί ότι αποτελούν μια καινοτόμο εξέλιξη σε ό,τι αφορά τη βελτίωση του συντονισμού κατά το σχεδιασμό των μεταρρυθμίσεων. Αυτή η μορφή της αξιολόγησης στο πλαίσιο της ΑΜΣ αποτελεί **βέλτιστη πρακτική** και έχει προταθεί να χρησιμοποιηθεί για την επίτευξη της εμβάθυνσης της κοινωνικής διάστασης της ΟΝΕ.

III. Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες για τα κοινωνικά ζητήματα στην ΕΕ

A. Ο ρόλος των στόχων και των δεικτών⁹

Οι στόχοι που τίθενται κάθε φορά, είτε απο τα κράτη μέλη, είτε από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα είναι γενικά φιλόδοξοι, αλλά εφικτοί. Οι δείκτες που επιλέγονται για την παρακολούθησή τους είναι επίσης αποφασιστικής σημασίας για τον εντοπισμό των τάσεων σε όλα τα κράτη μέλη. Πέρα από τα μετρήσιμα αποτελέσματα, συμβάλλουν επίσης στην αλλαγή της ποιότητας και της φύσης του αναπτυξιακού μοντέλου της

⁶ Δείκτες του Λάακεν.

⁷ Πρόκειται για την Επιτροπή Απασχόλησης (Employment Committee – EMCO) και την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (Social Protection Committee – SPC)

⁸ Η SPC από το 2008 έως το 2017 έχει διοργανώσει 20 peer reviews σε 11 κράτη μέλη.

⁹ COM(2014) 130 final, «Απολογισμός της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη», ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, Βρυξέλλες, 5.3.2014

Ευρώπης, καθώς αποτυπώνουν την ομοιογένεια ή ανομοιογένεια της προόδου κάθε φορά.

Η χρήση στόχων και δεικτών αποτελεί τακτικά θέμα προς συζήτηση σε επίπεδο ΕΕ. Για παράδειγμα, ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στο θέμα αυτό στο πλαίσιο των εργασιών για την ενίσχυση της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ και την εμβάθυνση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ) και η Επιτροπή έδωσε στοιχεία σχετικά με το εύρος των δεικτών που χρησιμοποιούνται και είναι διαθέσιμοι σε επίπεδο ΕΕ.

Πολλοί ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες υπάρχουν σε επίπεδο ΕΕ για την παρακολούθηση των επιδόσεων διαχρονικά, μεταξύ των χωρών και σε όλους τους τομείς πολιτικής. Για τη στήριξη της πρόληψης και της διόρθωσης των μακροοικονομικών ανισορροπιών, δημιουργήθηκε ένας πίνακας αποτελεσμάτων με βασικούς δείκτες απασχόλησης και κοινωνικούς δείκτες.

Επίσης, σε διάφορους τομείς πολιτικής υπάρχουν άλλοι στόχοι που συχνά συμφωνήθηκαν από συνθέσεις του Συμβουλίου επί σειρά ετών. Συνεπώς, υπάρχει μια τάση να προτείνεται η προσθήκη ή αντικατάσταση δεικτών διαχρονικά, αλλά η πρόκληση – όπως συνέβη με την στρατηγική της Λισαβόνας – είναι να αποφευχθεί η αποδυνάμωση των προτεραιοτήτων και να διατηρηθεί η εστίαση στα ουσιώδη.

Οι στόχοι είναι πολιτικά δεσμευτικοί, είναι κυρίως πολιτικοί στόχοι, (με εξαίρεση τους στόχους για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και για τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι οποίοι στηρίζονται σε ένα νομικά δεσμευτικό πλαίσιο σε επίπεδο ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των τιμών που πρέπει να επιτευχθούν σε εθνικό επίπεδο).

Στα πλεονεκτήματα των στόχων είναι ότι είναι ενδεικτικοί της δυναμικής αλλαγής που προωθείται κάθε φορά.

B. Οι Ευρωπαϊκοί Κοινωνικοί Δείκτες¹⁰

Ένα από τα κύρια επιτεύγματα της κοινωνικής ΑΜΣ ήταν η ανάπτυξη δεικτών στους τομείς της κοινωνικής ένταξης και της κοινωνικής προστασίας, οι οποίοι χρησιμοποιούνται σε διάφορα πλαίσια, όπως:

¹⁰ European Commission, Employment, Social Affairs and Inclusion, Policies and Activities
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=756&langId=en>

- παρακολούθηση του στόχου «Ευρώπη 2020» για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό και προσδιορισμός των βασικών κοινωνικών τάσεων
- προετοιμασία του ευρωπαϊκού εξαμήνου και παροχή στοιχείων για την αξιολόγηση κοινωνικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη
- ως μέρος των εκθέσεων των κρατών μελών σχετικά με τις κοινωνικές πολιτικές στα Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων και τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις
- θεματικές εκθέσεις σχετικά με θέματα όπως η επάρκεια των συντάξεων , η παιδική φτώχεια και ευημερία κ.λπ.
- αναλυτική εργασία σε επίπεδο ΕΕ στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής

Από το 2001 η SPC και η SPC-ISG έχουν αναπτύξει δείκτες στους τομείς της κοινωνικής ένταξης, των συντάξεων και της υγείας και μακροχρόνιας φροντίδας. Ο κατάλογος των δεικτών βελτιώνεται συνεχώς, ακολουθώντας την εξέλιξη των στατιστικών, της συλλογής στοιχείων, αλλά και των αναγκών.

Η συνολική **αρχιτεκτονική των κοινωνικών δεικτών** της ΕΕ **ακολουθεί την αρχιτεκτονική των στόχων** της ΕΕ για κοινωνική προστασία και κοινωνική ένταξη, με 4 χαρτοφυλάκια: **γενικοί στόχοι, στόχοι κοινωνικής ένταξης, στόχοι για τις συντάξεις και στόχοι υγειονομικής περίθαλψης και μακροχρόνιας φροντίδας.**

Κάθε χαρτοφυλάκιο έχει σχεδιαστεί για να καλύψει, κατά το δυνατόν, μέσω των διαθέσιμων συγκριτικών δεδομένων, όλες τις βασικές διαστάσεις που περιλαμβάνονται στους κοινούς στόχους με μειωμένο αριθμό πρωταρχικών δεικτών. Άρα, καθένα από τα τέσσερα χαρτοφυλάκια δεικτών αποτελεί ένα κοινά συμφωνηθέν συμπεκνωμένο και περιεκτικό εργαλείο παρακολούθησης της κοινωνικής κατάστασης μιας χώρας. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη αναμένεται να αξιολογήσουν την κατάστασή τους χρησιμοποιώντας απλοποιημένους δείκτες πρωταρχικού επιπέδου. Αυτή η αξιολόγηση, υποστηριζόμενη από σχετικές πληροφορίες σε εθνικό επίπεδο, πρέπει να παρέχει ένα ισχυρό εργαλείο για τον προσδιορισμό των στόχων προτεραιότητας.

Οι πρωταρχικοί κοινωνικοί στόχοι αφορούν:

α) κοινωνική συνοχή, ισότητα ανδρών και γυναικών και **ίσες ευκαιρίες** για όλους, **κατάλληλα, προσβάσιμα, οικονομικά βιώσιμα, προσαρμόσιμα και αποτελεσματικά** συστήματα κοινωνικής προστασίας

β) **αποτελεσματική και αμοιβαία αλληλεπίδραση** μεταξύ των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»

γ) **χρηστή διακυβέρνηση, διαφάνεια και συμμετοχή** των ενδιαφερομένων στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και παρακολούθηση της πολιτικής

Οι **στόχοι για την Κοινωνική ένταξη** επιδικώνουν να διασφαλιστεί:

δ) **πρόσβαση όλων** στους πόρους, τα δικαιώματα και τις υπηρεσίες που απαιτούνται για τη συμμετοχή στην κοινωνία, την πρόληψη και την αντιμετώπιση του αποκλεισμού και την καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων που οδηγούν στον αποκλεισμό

ε) η **ενεργή κοινωνική ένταξη** όλων, τόσο με την προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας όσο και με την καταπολέμηση της φτώχειας και του αποκλεισμού ·

στ) ότι οι πολιτικές κοινωνικής ένταξης είναι καλά **συντονισμένες** και περιλαμβάνουν **όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης** και **όλους τους εμπλεκόμενους**, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που βιώνουν τη φτώχεια, ότι είναι **αποτελεσματικές και αποδοτικές** και ενσωματώνονται σε όλες τις σχετικές δημόσιες πολιτικές (δημοσιονομικές, εκπαίδευσης και κατάρτισης), καθώς και στα προγράμματα των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων, ιδίως του ΕΚΤ.

Οι **στόχοι για επαρκείς και βιώσιμες συντάξεις** επιδικώνουν να διασφαλιστούν:

ζ) **επαρκείς συντάξεις για όλους και πρόσβαση σε συντάξεις** που επιτρέπουν στα άτομα να διατηρήσουν, σε εύλογο βαθμό, το **βιοτικό τους επίπεδο** μετά τη συνταξιοδότηση, με **πνεύμα αλληλεγγύης και δικαιοσύνης** μεταξύ και εντός γενεών

η) **οικονομική βιωσιμότητα** δημόσιων και ιδιωτικών συνταξιοδοτικών συστημάτων

θ) ότι τα **συνταξιοδοτικά συστήματα** είναι **διαφανή, προσαρμοσμένα στις ανάγκες** και τις προσδοκίες γυναικών και ανδρών, στις σύγχρονες απαιτήσεις, τη δημογραφική γήρανση και τις διαρθρωτικές αλλαγές, ότι οι άνθρωποι λαμβάνουν τις **απαραίτητες πληροφορίες για να προγραμματίσουν τη συνταξιοδότησή τους**, καθώς και ότι οι μεταρρυθμίσεις υλοποιούνται με την ευρύτερη δυνατή συναίνεση.

Οι **στόχοι για προσιτή, υψηλής ποιότητας και βιώσιμη υγειονομική περίθαλψη και μακροχρόνια φροντίδα**, επιδικώνουν να διασφαλιστούν:

ι) **πρόσβαση για όλους** σε **επαρκή** υγειονομική περίθαλψη και μακροχρόνια φροντίδα, ότι η ανάγκη για φροντίδα **δεν οδηγεί σε φτώχεια και οικονομική εξάρτηση**, καθώς και ότι **αντιμετωπίζονται οι ανισότητες** στην πρόσβαση.

ια) **ποιότητα στην υγεία και τη μακροχρόνια περίθαλψη** και προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες ανάγκες και προτιμήσεις κοινωνίας και ατόμων, ιδίως με ανάπτυξη προτύπων ποιότητας και ενίσχυση της ευθύνης επαγγελματιών και ασθενών

ιβ) **προσιτή και οικονομικά βιώσιμη, επαρκής και υψηλής ποιότητας υγεία** και μακροχρόνια περίθαλψη, με ορθολογική χρήση των πόρων, μέσω κινήτρων για χρήστες και παρόχους, χρηστής διακυβέρνησης και συντονισμού συστημάτων φροντίδας και ιδρυμάτων (δημόσιων και ιδιωτικών)¹¹.

Γ. Ο ρόλος των εκθέσεων

Η τακτική υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη καλύπτει πολιτικές και μέτρα στο πλαίσιο των κοινωνικών στόχων, με πολυετή προοπτική. Είναι οργανωμένη έτσι ώστε να διασφαλίζει συνέργειες με τον κύκλο της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο¹² και τις εθνικές απαιτήσεις για υποβολή εκθέσεων.

Με τις Εθνικές Κοινωνικές Εκθέσεις, τα ΚΜ ενημερώνουν για τις στρατηγικές και την πρόοδο που επιτεύχθηκε στα διάφορα κοινωνικά πεδία. Παρόλο που η ανάλυση που παρουσιάζεται σε αυτές τις Εκθέσεις βασίζεται κυρίως στο χαρτοφυλάκιο κοινώς συμφωνημένων δεικτών και στατιστικών, μπορεί να συμπληρωθεί με εθνικούς δείκτες, επισημαίνοντας εθνικές ιδιαιτερότητες, ιδίως σε τομείς κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης.

Δ. Ο ρόλος της υποομάδας δεικτών (ISG) της SPC – Τα κριτήρια επιλογής δεικτών

Το 2001 η SPC δημιούργησε την υποομάδα δεικτών (ISG) για να υποστηρίξει τις δραστηριότητές της, παρέχοντας τεχνική και αναλυτική υποστήριξη. Ο ρόλος της ISG είναι η ανάπτυξη και ο καθορισμός κοινωνικών δεικτών για την παρακολούθηση της

¹¹ Στο τέλος της Διδακτική ενότητας 3 ακολουθεί παράρτημα με κατάλογο δεικτών

¹² το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, που εισήχθη τον Ιούνιο του 2010, είναι ένα εργαλείο συντονισμού πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ που συμβάλλει στην επίτευξη των ευρύτερων στόχων της ΕΕ για ενίσχυση της οικονομικής διακυβέρνησης και για συντονισμό των πολιτικών. Παρέχει περισσότερο ολοκληρωμένο πλαίσιο εποπτείας για την εφαρμογή των δημοσιονομικών πολιτικών στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, καθώς και για την εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων μέσω των ΕΠΜ (εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων)

προόδου των ΚΜ προς τους κοινά συμφωνημένους στόχους της ΕΕ, η εκτέλεση αναλυτικών εργασιών βάσει συμφωνημένων δεικτών, η ανάπτυξη πλαισίων για την υποστήριξη των επισκοπήσεων που διενεργεί η SPC και η συμβολή στη βελτίωση των κοινωνικών στατιστικών σε επίπεδο ΕΕ, ιδίως μέσω της ανάπτυξης της EU-SILC.

Η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας συμφώνησε σε ένα μεθοδολογικό πλαίσιο¹³ για την ανάπτυξη του χαρτοφυλάκιου κοινωνικών δεικτών της ΕΕ¹⁴. Παρόλο που δίνεται προτεραιότητα στους δείκτες αποτελεσμάτων, το χαρτοφυλάκιο δεν περιορίζονται σε αυτούς προκειμένου να αντικατοπτρίζονται οι δράσεις και ο αντίκτυπος των πολιτικών.

Η επιλογή δεικτών πρέπει να βασίζεται στα ακόλουθα ελάχιστα μεθοδολογικά κριτήρια, σύμφωνα με τα οποία, **κάθε δείκτης πρέπει:**

- α) να καταγράφει την ουσία του προβλήματος και να έχει σαφή και αποδεκτή κανονιστική ερμηνεία
- β) να είναι ισχυρός και στατιστικά επικυρωμένος.
- γ) να παρέχει επαρκές επίπεδο συγκρισιμότητας μεταξύ χωρών, με τη χρήση διεθνώς εφαρμοσμένων ορισμών και προτύπων συλλογής δεδομένων
- δ) να βασίζεται στα διαθέσιμα δεδομένα και να υπόκειται σε επικαιροποίηση και σε αναθεώρηση.
- ε) να ανταποκρίνεται στις παρεμβάσεις πολιτικής, χωρίς να χειραγωγείται.

Η εμπειρία του παρελθόντος στην ανάπτυξη κοινωνικών δεικτών της ΕΕ από την ISG έχει δείξει ότι ένας δείκτης μπορεί να συλλέγει ορισμένες βασικές πληροφορίες, απαραίτητες για μια από τις βασικές διαστάσεις ενός κοινά συμφωνημένου στόχου πολιτικής, αλλά να μην πληροί όλα τα κριτήρια για την επιλογή δεικτών (π.χ. συγκρισιμότητα). Προκειμένου να ξεπεραστεί αυτή η δυσκολία, η ISG συμφώνησε να επισημάνει τον τρόπο που οι δείκτες πρέπει να χρησιμοποιηθούν. Οι ακόλουθες τρεις

¹³ Atkinson et al (2002): The methodological framework was originally proposed by Atkinson et al in an independent academic study commissioned by the 2001 Belgian Presidency of the EU.

¹⁴ Press, Oxford, Social Indicators: The EU and Social Inclusion, Oxford University : «The current framework is still consistent with the broad thrust of recommendations contained in this study, though differing in some details. Readers interested in a detailed discussion of these principles can refer to this study.»

κατηγορίες (ΕΕ, Εθνικό και Πλαίσιο) στοχεύουν να επισημάνουν στους χρήστες το σκοπό και τους περιορισμούς κάθε δείκτη:

- Οι από κοινού συμφωνηθέντες **Ευρωπαϊκοί δείκτες** συμβάλλουν στη συγκριτική αξιολόγηση της προόδου των ΚΜ προς την κατεύθυνση κοινών στόχων και μπορεί να αναφέρονται σε κοινωνικά αποτελέσματα, ενδιάμεσα ή εκροές.

- Οι από κοινού συμφωνηθέντες **εθνικοί δείκτες** βασίζονται σε κοινά συμφωνημένους ορισμούς και παραδοχές που παρέχουν βασικές πληροφορίες για την αξιολόγηση της προόδου των ΚΜ σε σχέση με ορισμένους στόχους, ενώ δεν επιτρέπεται η άμεση σύγκριση μεταξύ των χωρών, ή όχι απαραίτητα έχοντας μια σαφή κανονιστική ερμηνεία. Αυτοί οι δείκτες είναι ιδιαίτερα κατάλληλοι για τη μέτρηση της κλίμακας και φύσης της παρέμβασης πολιτικής και πρέπει να ερμηνεύονται με βάση το σχετικό υπόβαθρο (ακριβής ορισμός, παραδοχές, αντιπροσωπευτικότητα).

Πληροφορίες πλαισίου: Κάθε δείκτης πρέπει να αξιολογείται βάσει του ευρύτερου πλαισίου και με αναφορά στο παρελθόν και, όπου χρειάζεται, στις μελλοντικές τάσεις. Η λίστα των πληροφοριών για το πλαίσιο είναι ενδεικτική και αφήνει περιθώριο για επιπλέον πληροφορίες, σχετικές με την καλύτερη κατανόηση του εθνικού πλαισίου.

Εκτός από τα κριτήρια για **κάθε δείκτη**, καθένα από τα τέσσερα χαρτοφυλάκια δεικτών (συνολικά) πρέπει επίσης να πληροί ορισμένα κριτήρια, όπως να είναι ολοκληρωμένο και να καλύπτει όλες τις βασικές διαστάσεις των κοινών στόχων, να είναι ισορροπημένο ως προς τις διάφορες διαστάσεις και να επιτρέπει συνθετική και διαφανή αξιολόγηση της κατάστασης μιας χώρας σε σχέση με τους κοινούς στόχους.

E. Η πρόσβαση στους κοινωνικούς δείκτες της ΕΕ

Τα αριθμητικά στοιχεία για όλους τους από κοινού συμφωνημένους δείκτες υπολογίζονται και ενημερώνονται τακτικά από την Eurostat βάσει κοινών ορισμών και μεθοδολογιών¹⁵

Όλοι οι δείκτες της ΕΕ για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη είναι διαθέσιμοι με πολύ σαφή και χρήσιμο τρόπο στον ιστότοπο της Eurostat¹⁶:

¹⁵ "Working paper with the description of the 'Income and living conditions dataset'" http://ec.europa.eu/eurostat/documents/1012329/1012398/D5.1.3Working_paper_final_20141204.pdf/c4ed99f5-7cc3-4bf9-a6eb-b1f730299e0e

¹⁶ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/employmentand-social-policy/social-protection-and-inclusion>,

IV. Πρώτο παράδειγμα παρακολούθησης: Η σύσταση για την επένδυση στα παιδιά

A. Η σύσταση¹⁷ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Επένδυση στα παιδιά: Σπάζοντας τον κύκλο της μειονεξίας»¹⁸

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τη σύσταση αυτή τονίζει τη σημασία που έχει **η πρόληψη της διαγενεακής μετάδοσης της φτώχειας** για το μέλλον της Ευρώπης. Αναγνωρίζοντας ότι οι πολιτικές για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας είναι αρμοδιότητα των κρατών μελών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνιστά στα κράτη μέλη «να οργανώνουν και να υλοποιούν πολιτικές για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, προάγοντας την καλή διαβίωση των παιδιών, μέσω πολυδιάστατων στρατηγικών...».

Για το σκοπό αυτό προτείνει στα κράτη μέλη να αναπτύσσουν ολοκληρωμένες στρατηγικές, βασισμένες σε 3 πυλώνες:

- **Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους**, μέσω της στήριξης της απασχόλησης των γονέων και της εξασφάλισης επαρκούς βιοτικού επιπέδου μέσω παροχών
- **Πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες**, (προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στα εκπαιδευτικά συστήματα, ανταπόκριση των συστημάτων υγείας στις ανάγκες **μειονεκτούντων παιδιών**, ασφαλής και κατάλληλη στέγη, εναλλακτικά συστήματα, σε περίπτωση απομάκρυνσης από την οικογένεια.
- Συμμετοχή των παιδιών, μέσω υποστήριξης της συμμετοχής σε αθλητικές, πολιτιστικές και δραστηριότητες παιχνιδιού και αναψυχής και δημιουργίας μηχανισμών που ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των παιδιών στη λήψη αποφάσεων που επηρεάζουν τη ζωή τους.

Επιπλέον με τη σύσταση αυτή ενθαρρύνονται τα κράτη μέλη να κινητοποιήσουν το σύνολο των διαθέσιμων εργαλείων και δεικτών στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη

¹⁷ Commission Recommendation, “Investing in children: breaking the cycle of disadvantage”, 20.02.2013

¹⁸ Επίσημη εφημερίδα της ΕΕ, 02.03.2013 – L 59/5

2020» και να αξιοποιήσουν κατάλληλα τις δυνατότητες που προσφέρουν τα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ¹⁹.

B. Η παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύστασης

Η SPC συγκρότησε ειδική ad-hoc ομάδα για την παροχή συμβουλών για την ανάπτυξη της Σύστασης και την υποβολή λεπτομερούς πρότασης για δείκτες που θα αποτελούσαν μέρος του πλαισίου παρακολούθησης της σύστασης. Αυτή η εργασία τροφοδότησε την έκθεση της SPC για το 2012 «Αντιμετώπιση και πρόληψη της παιδικής φτώχειας, προώθηση της ευημερίας των παιδιών»²⁰, με προτεινόμενο **χαρτοφυλάκιο δεικτών** σύμφωνα βασισμένο σε 3 άξονες:

- καταπολέμησης της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και της προώθησης της παιδικής ευημερίας
- Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους
- Πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες

Οι δείκτες παρακολούθησης της εφαρμογής της Σύστασης, **ανά άξονα** ήταν:

1^{ος} άξονας: Δείκτες καταπολέμησης παιδικής φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και προώθησης της ευημερίας των παιδιών:

1. At-risk-of-poverty or social exclusion for children (0-17)
2. At-risk-of-poverty rate for children (0-17)
3. Severe material deprivation rate for children (0-17)
4. Share of children (0-17) living in (quasi-)jobless households (i.e. very low work intensity households)
5. Dispersion of child poverty around the poverty risk threshold: at-risk-of poverty rate calculated with 50% and 70% thresholds
6. Persistent at-risk-of-poverty rate for children (0-17)
7. At-risk-of-poverty rate anchored at a fixed moment in time for children

2^{ος} άξονας: Δείκτες για πρόσβαση σε επαρκείς πόρους

¹⁹ Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους άπορους, Πρόγραμμα Erasmus, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

²⁰ SPC ADVISORY REPORT TO THE EUROPEAN COMMISSION, «TACKLING AND PREVENTING CHILD POVERTY, PROMOTING CHILD WELL-BEING», Social Protection Committee, Brussels, 27 June 2012

1. In-work poverty rate of people living in households with dependent children
2. Age (0-17, 18-64, 65+) Household type (single parents, two adults with dependent children)
3. At-risk-of-poverty rate for children (0-17) by work intensity of the household
4. At-risk-of-poverty rate for children (0-17) living in households at work
5. Relative median poverty gap for children (0-17)

Δευτερεύοντες Δείκτες

1. Childcare impact of social transfers (other than pensions) in reducing child poverty
2. Difference between the children at-risk-of poverty rate before and after social transfers (excluding pensions)
3. Comparison with the working-age population (18-64) and the elderly population (65+) is recommended
4. Housing cost overburden rate (0-17)

Δείκτες Πλαισίου

1. Employment impact of parenthood
2. Part time employment due to care responsibilities

3^{ος} άξονας: Δείκτες πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες

1. Early school education
2. Proficiency in reading, maths and science
3. Young people not in employment, education or training (NEET) rate (15-19)
4. Young people not in employment, education or training (NEET) rate by gender, 15-19 Eurostat – LFS
5. Self-reported unmet need for medical care (16-24)
6. Infant mortality
7. Child mortality 1-14 years
8. Low birth weight eight at birth of less than 2 500 grams (WHO – OECD)
9. Housing deprivation (017)
10. Overcrowding rate (0-17)

Δευτερεύοντες δείκτες

1. Early leavers from education and training (18-24)

Δείκτες πλαισίου

2. Vaccination coverage
3. Obesity: Young people aged 15-24 with a body mass index of 30 or above
4. Regular smokers: Share of daily cigarette smokers (population aged 15-24)

V. Δεύτερο παράδειγμα παρακολούθησης: Ο ΕΠΚΔ

A. Η παρακολούθηση της εφαρμογής του ΕΠΚΔ

Η υλοποίηση του Πυλώνα παρακολουθείται στο ευρωπαϊκό επίπεδο από ένα πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων (scoreboard), όπου καταγράφονται οι αποδόσεις και ανιχνεύονται οι τάσεις στον τομέα της εργασίας και της ανόδου του βιοτικού επιπέδου. Ο πίνακας θα ενσωματώνεται στην Κοινή Έκθεση για την Απασχόληση (JER), που δημοσιεύει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Ο εντοπισμός των τάσεων και των επιδόσεων στο πίνακα αποτελεσμάτων του ΕΠΚΔ ακολουθεί την ίδια μεθοδολογία με αυτή του πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών των κρατών μελών (Scoreboard of key employment and social indicators), και τα κράτη μέλη κατατάσσονται με την έξης σειρά :

- πολύ καλή απόδοση: βαθμολογία < -1 :
- καλή απόδοση: $-1 < \text{βαθμολογία} < -0,5$
- ουδέτερη απόδοση: $-0,5 < \text{βαθμολογία} < 0,5$
- κακή απόδοση: $0,5 < \text{βαθμολογία} < 1$
- πολύ κακή απόδοση: βαθμολογία > 1

Η απόδοση των κρατών μελών αξιολογείται με βάση το ύψος του δείκτη και την πρόοδο μέσα σε ένα έτος. Ανάλογα με την απόδοσή τους τα κράτη μέλη κατατάσσονται σε 6 κατηγορίες κατά φθίνουσα σειρά: καλύτερες αποδόσεις, καλύτερα από το μέσο όρο, στο μέσο όρο, καλή απόδοση αλλά χρήζει παρακολούθησης, αδύναμη απόδοση, με τάσεις βελτίωσης και χρήζει παρακολούθησης, κρίσιμες καταστάσεις²¹. Οι δείκτες

²¹ European commission, joint Employment report 2018 as adopted by EPSCO Council on 15.03.18, page 17.

στους οποίους βασίζεται η παραπάνω παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής του ΕΠΚΔ είναι οι ακόλουθοι (12 πρωταρχικοί δείκτες):

1. Φροντίδα και στήριξη παιδιών
2. Κοινωνική προστασία
3. Παροχές ανεργίας
4. Επανένταξη μακροχρόνια ανέργων
5. Εισόδημα ηλικιωμένων και συντάξεις
6. Υγειονομική περίθαλψη
7. Ένταξη ΑμεΑ
8. Μακροχρόνια φροντίδα
9. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες

B. Η παρακολούθηση της εφαρμογής της τρίτης θεματικής ενότητας του ΕΠΚΔ

Για την παρακολούθηση της τρίτης θεματικής ενότητας του Πυλώνα, , χρησιμοποιούνται 4 κύριοι και 6 δευτερεύοντες δείκτες²²:

1.Κύριος δείκτης: Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στην μείωση της φτώχειας Υποδείκτες: 1α/Δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης στην Κοινωνική Προστασία 1β/Δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης στην Υγεία 1γ/Δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης στην Εκπαίδευση
2. Κύριος Δείκτης: Παιδιά ηλικίας <3 ετών σε βρεφονηπιακούς σταθμούς
3. Κύριος δείκτης: Ανεκπλήρωτη ανάγκη για ιατρική φροντίδα Υποδείκτες : 3α/Ανεκπλήρωτη ανάγκη για ιατρική φροντίδα-άνδρες 3β/Ανεκπλήρωτη ανάγκη για ιατρική φροντίδα-γυναίκες 3γ/Άμεση πληρωμή για αγαθά και υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης
4.Κύριος Δείκτης :Ατομικό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων Υποδείκτες 4α/Βασικές ψηφιακές ικανότητες –Άνδρες ηλικίας από 16 έως 74 ετών 4β/Βασικές ψηφιακές ικανότητες-Γυναίκες ηλικίας από 16 έως 74 ετών

Υπενθυμίζεται ότι η 3^η θεματική ενότητα (κοινωνική προστασία και ένταξη) περιλαμβάνει τα ακόλουθα πεδία:

1. Φροντίδα και στήριξη παιδιών

²² Βλ Eurostat Statistical tree “Public support/ Social Protection and Inclusion

2. Κοινωνική προστασία
3. Παροχές ανεργίας
4. Επανάταξη μακροχρόνια ανέργων
5. Εισόδημα ηλικιωμένων και συντάξεις
6. Υγειονομική περίθαλψη
7. Ένταξη ΑμεΑ
8. Μακροχρόνια φροντίδα
9. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες

Ο νεωτερισμός του ΕΠΚΔ είναι ότι περιλαμβάνει **στατιστικούς δείκτες για την παρακολούθηση της εφαρμογής των κοινωνικών δικαιωμάτων**, καθιστώντας την μετρήσιμη και συγκρίσιμη. Από την παρακολούθηση των παραπάνω δεικτών εξάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Τα πρώτα αποτελέσματα από την παρακολούθηση του Πυλώνα δείχνουν πως κατά το 2018 στην ΕΕ υπήρξε γενικά **πρόοδος στους δείκτες παιδικής φροντίδας, ιατρικής φροντίδας και ψηφιακών ικανοτήτων**.
- Αντίθετα παρουσίασε **μείωση ο δείκτης του αντίκτυπου των κοινωνικών μεταβιβάσεων** στη μείωση της φτώχειας .
- Η Ελλάδα το 2018 βρισκόταν στην προτελευταία κατηγορία («χρήζει παρακολούθησης»)για τους **δείκτες παιδικής φροντίδας και ψηφιακών ικανοτήτων** και στην τελευταία κατηγορία («κρίσιμες περιπτώσεις») για τους δείκτες κοινωνικών μεταβιβάσεων και ιατρικής φροντίδας.

VI. Τρίτο παράδειγμα σχεδιασμού και (μελλοντικής) παρακολούθησης: Η εγγύηση για τα παιδιά («child guarantee»)

Το 2015 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε το σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας «εγγύησης για τα παιδιά» («child guarantee» στα πρότυπα της πρωτοβουλίας «youth guarantee»), η οποία θα στόχευε στο να διασφαλίσει ότι **κάθε παιδί στην Ευρώπη που κινδυνεύει από τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό έχει πρόσβαση στους ακόλουθους 5 τομείς:**

1. δωρεάν υγειονομική περίθαλψη,
2. δωρεάν εκπαίδευση,
3. δωρεάν εκπαίδευση και φροντίδα στην παιδική ηλικία,
4. αξιοπρεπή στέγαση και
5. κατάλληλη διατροφή.

Το 2017, το Κοινοβούλιο ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναλάβει σχετική δράση και η Επιτροπή ανέθεσε τη διεξαγωγή μελέτης, με κύριο στόχο να διερευνήσει πώς ένα τέτοιο σχέδιο θα μπορούσε να συμβάλει στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ιδίως των πλέον μειονεκτούντων παιδιών, καθώς και στην εξασφάλιση της πρόσβασης αυτών των παιδιών στους 5 τομείς.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την αρχική έκθεση, η οποία περιλαμβάνει την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης για 4 ομάδες- στόχους:

1. παιδιά που ζουν σε ιδρύματα,
2. παιδιά με αναπηρίες και άλλες ειδικές ανάγκες,
3. παιδιά μεταναστών και προσφύγων,
4. παιδιά που ζουν σε επισφαλές οικογενειακό περιβάλλον.

Στις αρχές του 2019 διεξήχθη ηλεκτρονική διαβούλευση επί του αρχικού κειμένου, και στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν 4 θεματικά εργαστήρια:

1. Εργαστήριο για παιδιά σε ιδρύματα: Ρουμανία (Βουκουρέστι)
2. Εργαστήριο για τα παιδιά με αναπηρίες: Λετονία (Ρίγα),
3. Εργαστήριο για παιδιά με μεταναστευτικό υπόβαθρο: Σουηδία (Malmö),
4. Εργαστήριο για παιδιά που ζουν σε επισφαλή οικογενειακή κατάσταση: Ιταλία (Ρώμη).

Η μελέτη διεξάγεται από μια κοινοπραξία αποτελούμενη από την Applica και το Ινστιτούτο Κοινωνικών και Οικονομικών Ερευνών του Λουξεμβούργου (LISER), σε στενή συνεργασία με το Eurochild και το Save the Children και με την υποστήριξη 9 θεματικών εμπειρογνομώνων, 28 εθνικών εμπειρογνομώνων και ανεξάρτητων μελετητών. Το τελικό κείμενο της μελέτης θα παράσχει λεπτομερή ανάλυση του σχεδιασμού, της διακυβέρνησης και της εφαρμογής, ενώ κατά την παρούσα φάση γίνεται επεξεργασία των **πιθανών δεικτών** παρακολούθησης της εφαρμογής.

VII. Η θεσμοποίηση της συλλογής στατιστικών στοιχείων στην ΕΕ²³

Η ύπαρξη στατιστικών στοιχείων είναι απολύτως απαραίτητη για τη διαμόρφωση αιτιολογημένης κοινωνικής πολιτικής, έχοντας γνώση της υφιστάμενης κάθε φορά κατάστασης, των μεταβολών και του αντίκτυπου των εφαρμοζόμενων πολιτικών. Κατά συνέπεια, έχει ιδιαίτερη σημασία η δημιουργία βάσεων δεδομένων, που προέρχονται είτε από διοικητικές πηγές, ή από δειγματοληπτικές έρευνες.

Ένα πρόβλημα θα μπορούσε να είναι ότι υπάρχουν σήμερα πάρα πολλά δεδομένα, τα οποία διατίθενται όλο και περισσότερο στο διαδίκτυο. Η επεξεργασία τους απαιτεί αναλυτική ικανότητα και ιδιαίτερη προσοχή στους ορισμούς.

A. Η Eurostat²⁴

Η **Eurostat** ιδρύθηκε το 1953 για να καλύψει τις ανάγκες πληροφόρησης της «Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα» και στη συνέχεια ο ρόλος της ενισχύθηκε όταν το 1958 ιδρύθηκε η ΕΚ, οπότε η Eurostat έγινε Γενική Διεύθυνση (ΓΔ) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σήμερα, υπάγεται στο χαρτοφυλάκιο του Επιτρόπου που είναι υπεύθυνος για την Οικονομία.

Η **Eurostat** είναι η στατιστική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η έδρα της βρίσκεται στο **Λουξεμβούργο**. Η αποστολή της είναι να παρέχει **υψηλής ποιότητας στατιστικά στοιχεία**. Για την εκπλήρωση της αποστολής της, η Eurostat προωθεί τις ακόλουθες αξίες: σεβασμό των κανόνων και διαδικασιών, αναζήτηση της αριστείας και της καινοτομίας, κουλτούρα εξυπηρέτησης των χρηστών και επαγγελματική ανεξαρτησία. Η παραγωγή στατιστικών δεδομένων πραγματοποιείται με διαφανή και επαγγελματικό τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η εμπιστοσύνη. Η πρόσβαση στα δεδομένα της Eurostat είναι εύκολη και επιτρέπει τη σύγκριση.

Η παροχή στατιστικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο επιτρέπει **συγκρίσεις μεταξύ χωρών και περιφερειών**. Οι υπεύθυνοι **χάραξης πολιτικής** (policy makers), αλλά και οι **πολίτες**, λειτουργούν σωστά, όταν βασίζονται σε αξιόπιστα και αντικειμενικά στατιστικά στοιχεία, τα οποία είναι απαραίτητα για τους διαχειριστές και ηγέτες σε κοινοτικό, εθνικό, τοπικό επίπεδο για να λάβουν τις αποφάσεις τους, αλλά και στους

²³ Αυτά τα ευρωπαϊκά δεδομένα τροφοδοτούν επίσης τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας και τους διάφορους οργανισμούς στις Ηνωμένες Πολιτείες.

²⁴ <https://ec.europa.eu/eurostat/fr/about/overview/what-we-do>

πολίτες και στα μέσα ενημέρωσης για να σχηματίζουν σωστή εικόνα της σύγχρονης κοινωνίας και για να αξιολογούν τα αποτελέσματα των πολιτικών παρεμβάσεων.

Οι **Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες** παραμένουν βασικές στο επίπεδο των κρατών μελών, διότι παράγουν τις έρευνες. Η Eurostat ελέγχει την μεθοδολογία και είναι σε συνεχή διάλογο με τις Εθνικές Υπηρεσίες. Οι ευρωπαϊκές στατιστικές είναι απαραίτητες για οποιαδήποτε απόφαση και αξιολόγηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ο κύριος ρόλος της Eurostat είναι να **παρέχει στατιστικά στοιχεία** στις άλλες ΓΔ και να **διαβιβάζει δεδομένα** στην Επιτροπή και στα άλλα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, ώστε να μπορούν να καθορίζουν, να εφαρμόζουν και να αναλύουν τις πολιτικές. Επιπλέον στοχεύει στα ακόλουθα:

- να αναπτύξει, σε συνεργασία με τις εθνικές στατιστικές αρχές εναρμονισμένους ορισμούς μεταξύ ΚΜ, ταξινομήσεις και μεθόδους για την παραγωγή επίσημων ευρωπαϊκών στατιστικών
- να θεσπίζει συγκεντρωτικά δεδομένα για την ΕΕ και την ευρωζώνη, από δεδομένα που συλλέγονται από τις εθνικές στατιστικές αρχές, βάσει εναρμονισμένων προτύπων
- να παρέχει δωρεάν πρόσβαση στα στοιχεία σε πολιτικούς και πολίτες, κυρίως μέσω της ιστοσελίδας της Eurostat²⁵.

Η ανάπτυξη των κοινοτικών πολιτικών επέφερε αλλαγή στον ρόλο της Eurostat. Σήμερα, η συλλογή δεδομένων για την ΟΝΕ (Οικονομική και Νομισματική Ένωση - EMU) και η ανάπτυξη των στατιστικών συστημάτων των χωρών που επιθυμούν να ενταχθούν στην ΕΕ είναι πιο σημαντική από ό, τι πριν από δέκα χρόνια. Η πρώτη Κοινοτική Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ημερομηνίες έγινε το 1960 και το 1994 που η πρώτη ευρωπαϊκή έρευνα ομάδας νοικοκυριών που πραγματοποίησε ανάλυση εισοδήματος, απασχόλησης, φτώχειας, κοινωνικού αποκλεισμού, υγείας, κα.

B. ESSPROS - Ευρωπαϊκό Σύστημα Ολοκληρωμένων Στατιστικών Κοινωνικής Προστασίας

Η κοινωνική προστασία περιλαμβάνει όλες τις παρεμβάσεις δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων που αποσκοπούν στην ανακούφιση των νοικοκυριών και των ατόμων από το

²⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

βάρος ενός συνόλου κινδύνων ή αναγκών, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχει ταυτόχρονη ή αμοιβαία, ή μεμονωμένη ρύθμιση. Ο κατάλογος των κινδύνων/αναγκών που ενδέχεται να προκαλούν κοινωνική προστασία είναι:

1. Ασθένεια / υγειονομική περίθαλψη
2. Αναπηρία
3. Γήρας
4. Επιζώντες
5. Οικογένεια / παιδιά
6. Ανεργία
7. Στέγαση
8. Ο κοινωνικός αποκλεισμός/ κάτι που δεν ταξινομείται αλλιώς

Το Σύστημα ESSPROS αναπτύχθηκε στα τέλη της δεκαετίας του '70 από την Eurostat σε συνεργασία με εκπροσώπους των κρατών μελών, ως απάντηση στην ανάγκη για ένα ειδικό μέσο στατιστικής παρατήρησης της κοινωνικής προστασίας.

Η πρώτη μεθοδολογία ESSPROS δημοσιεύθηκε το 1981, ενώ τον Απρίλιο του 2005, η Eurostat πρότεινε τη θέσπιση νομικής βάσης, με αποτέλεσμα την υιοθέτηση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου²⁶, ο οποίος συμπληρώθηκε από έναν ακόμα Κανονισμό²⁷

Γ. Η EU-SILC²⁸ (EU – Survey on Income and Living Conditions)

Η Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης της ΕΕ (συντομογραφία EU-SILC) αντικατέστησε το 2004 την ομάδα των νοικοκυριών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (European Community Household Panel - ECHP), μια διαχρονική έρευνα με ομάδα (panel survey), στην οποία ένα δείγμα ατόμων σε νοικοκυριά απαντούσαν σε συνεντεύξεις σε ετήσια βάση.

Οι συνεντεύξεις κάλυπταν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων γύρω από τις συνθήκες διαβίωσης, με λεπτομερείς πληροφορίες για το εισόδημα, την οικονομική κατάσταση,

²⁶ ΕΕ L113 της 30.04.2007, Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 458/2007 «Ευρωπαϊκό σύστημα ολοκληρωμένων στατιστικών κοινωνικής προστασίας (ESSPROS)», 25 Απριλίου 2007

²⁷ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1322/2007 της Επιτροπής, της 12ης Νοεμβρίου 2007, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 458/2007.

²⁸ [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:EU_statistics_on_income_and_living_conditions_\(EU-SILC\)/en](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:EU_statistics_on_income_and_living_conditions_(EU-SILC)/en)

την επαγγελματική ζωή, την κατάσταση στέγασης, τις κοινωνικές σχέσεις, την υγεία και βιογραφικές πληροφορίες των ερωτηθέντων.

Η διαδικασία αυτή κράτησε συνολικά 8 έτη, από το 1994 έως το 2001 και επαναλήφθηκε 8 φορές. Τότε εμπλεκόμενα κράτη μέλη ήταν το Βέλγιο, η Δανία, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, οι Κάτω Χώρες, η Αυστρία, η Πορτογαλία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Από το 2003/2004, η έρευνα EU-SILC καλύπτει τα προαναφερθέντα θέματα.

Η EU-SILC περιλαμβάνει μικρές αλλαγές σε σχέση με το ECHP, με πιο σημαντική την αύξηση του αριθμού των χωρών που περιλαμβάνονται στο (ευρωπαϊκό) δείγμα.

Οι στατιστικές για το εισόδημα, την κοινωνική ένταξη και τις συνθήκες διαβίωσης καλύπτουν αντικειμενικές και υποκειμενικές πτυχές αυτών των θεμάτων τόσο σε νομισματικούς όσο και σε μη νομισματικούς όρους τόσο για τα νοικοκυριά όσο και για τα άτομα. Τα στατιστικά στοιχεία καλύπτουν τις ακόλουθες πτυχές:

1. εισόδημα
 2. φτώχεια
 3. κοινωνικός αποκλεισμός
 4. στέγαση
 5. εκπαίδευση
 6. υγεία
- Η EU-SILC παρέχει δύο τύπους ετήσιων δεδομένων για τις χώρες των κρατών μελών της ΕΕ, καθώς και για το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ισλανδία, τη Νορβηγία, την Ελβετία, το Μαυροβούνιο, τη Βόρεια Μακεδονία, τη Σερβία και την Τουρκία:
 - Διατμηματικά δεδομένα (Cross-sectional data) που αφορούν μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο και
 - Διαχρονικά δεδομένα (Longitudinal data) που σχετίζονται με αλλαγές που παρατηρούνται περιοδικά (σε περίοδο τεσσάρων ετών).

Η EU-SILC δεν βασίζεται σε κοινό ερωτηματολόγιο ή έρευνα αλλά σε κοινό πλαίσιο, δηλαδή κοινές οδηγίες, διαδικασίες, έννοιες και ταξινομήσεις, που οδηγούν στη μεγιστοποίηση της συγκρισιμότητας μεταξύ των κρατών μελών.

Πρόσθετα δεδομένα σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης μπορούν να βρεθούν σε άλλες στατιστικές έρευνες, ιδίως σε ό,τι αφορά τον πληθυσμό²⁹, την υγεία³⁰, την εκπαίδευση³¹ και την κατάρτιση και την αγορά εργασίας³²

4. To MISSOC³³ (Mutual Information System on Social Protection)

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Αμοιβαίας Πληροφόρησης για την Κοινωνική Προστασία (MISSOC) παρέχει λεπτομερή, συγκρίσιμα και επικαιροποιημένα στοιχεία σχετικά με τα εθνικά συστήματα κοινωνικής προστασίας στα αγγλικά, γαλλικά και γερμανικά, τα οποία δημοσιεύει δύο φορές τον χρόνο (Ιανουάριο και Ιούλιο) για τα συστήματα κοινωνικής προστασίας στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία. Οι συγκριτικοί του πίνακες καλύπτουν 12 βασικούς τομείς κοινωνικής προστασίας:

1. χρηματοδότηση
2. υγειονομική περίθαλψη
3. ασθένεια
4. μητρότητα
5. αναπηρία
6. γήρας
7. επιζώντες
8. εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες
9. οικογενειακές παροχές
10. ανεργία
11. εγγυημένα ελάχιστα εισοδήματα
12. μακροχρόνια περίθαλψη.

Κάθε πίνακας περιλαμβάνει πτυχές όπως, η νομική βάση, το πεδίο εφαρμογής, οι προϋποθέσεις επιλεξιμότητας, το ποσό των παροχών, οργανογράμματα και σύντομες περιγραφές της δομής κοινωνικής προστασίας, σύντομες περιγραφές των κυριότερων ρυθμίσεων κοινωνικής προστασίας για τους αυτοαπασχολούμενους, στις 32

²⁹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/background>),

³⁰ (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/health/overview>),

³¹ (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training/overview>

³² <https://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/overview>

³³ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=815&langId=en>

συμμετέχουσες χώρες κ.λπ. Οι ορισμοί των όρων που χρησιμοποιούνται διατίθενται στο γλωσσάριο³⁴.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντονίζει το MISSOC με τη βοήθεια Γραμματείας που συγκροτείται για τον σκοπό αυτό. Κάθε μία από τις χώρες που καλύπτει το σύστημα ορίζει έναν ή περισσότερους ανταποκριτές από υπουργεία ή φορείς κοινωνικής ασφάλισης. Οι ανταποκριτές επικαιροποιούν σε τακτική βάση τους συγκριτικούς πίνακες και τους οδηγούς για τα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και οι πληροφορίες είναι διαθέσιμες από το έτος ένταξης στην ΕΕ, (για παράδειγμα από το 2007 για τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία και από το 2013 για την Κροατία).

Επιπλέον, το MISSOC επικαιροποιεί σε ετήσια βάση οδηγίες σχετικά με τα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης προς πολίτες που μετακινούνται εντός της Ευρώπης³⁵

Το MISSOC χρησιμοποιούν κυρίως υπάλληλοι και όσοι χαράσσουν πολιτική, ερευνητές και φοιτητές, άτομα που μετακινούνται εντός της ΕΕ για να ζήσουν ή να εργαστούν.

VIII. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και ο ρόλος του στην «Ευρώπη 2020»

A. Τι είναι το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο είναι μια **διαδικασία συντονισμού**, προκειμένου τα ΚΜ να ανταποκριθούν στις δεσμεύσεις τους ως προς τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πραγματοποιεί ετησίως λεπτομερή ανάλυση και αξιολόγηση των οικονομικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων των ΚΜ και διατυπώνει σχετικές συστάσεις.

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο ξεκινά με την έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή της **Ετήσιας Επισκόπησης για την Ανάπτυξη** (Annual Growth Survey – AGS)³⁶, στην οποία καθορίζονται οι προτεραιότητες της ΕΕ για το ερχόμενο έτος στο πεδίο της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Με βάση την AGS το **Εαρινό Συμβούλιο** εκδίδει τις

³⁴ <https://www.missoc.org/glossaire/?lang=>

³⁵ Πχ. Your social right in Greece <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=858&langId=e>

³⁶ Δημοσιεύεται συνήθως το Νοέμβριο κάθε έτους. Το αρχικό κείμενο συντάσσεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το τελικό κείμενο διαμορφώνεται ύστερα από διαβούλευση με τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των δύο επιτροπών EMCO και SPC και υιοθετείται από το Συμβούλιο EPSCO. (Βλ. Παράρτημα: Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2018).

κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ και εξετάζει την πρόοδο των κρατών μελών ως προς την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», τη συνολική μακροοικονομική κατάσταση και την πρόοδο σε σχέση με τις εμβληματικές πρωτοβουλίες.

Στη συνέχεια τα ΚΜ υποβάλλουν τα Προγράμματα Σταθερότητας και τα **Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ)**³⁷ όπου καταγράφονται οι πολιτικές των ΚΜ και η πρόοδος ως προς τους στόχους. Τα ΕΠΜ τα οποία αξιολογούνται από την Επιτροπή, προκειμένου να εκδοθούν **οι ιδιαίτερες ανά χώρα συστάσεις (Country Specific Recommendations - CSR)**³⁸. Οι συστάσεις εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ένα μέρος των συστάσεων αφορά συστηματικά ζητήματα ενεργού ένταξης και ιδίως ζητήματα που σχετίζονται με:

- την επάρκεια και κάλυψη των συστημάτων ΕΕΕ και των επιδομάτων ανεργίας
- τη βελτίωση της πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες,
- την ενεργοποίηση των περισσότερο ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού
- την αύξηση του αντίκτυπου των κοινωνικών δαπανών

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο αριθμός των συστάσεων που αφορούν τα ζητήματα κοινωνικής ένταξης αποτελεί **άτυπα «δείκτη» της σημασίας που δίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα ζητήματα** αυτά και όταν ο αριθμός αυτός μειώνεται, της ασκείται κριτική, τόσο από την SPC, όσο και από φορείς, όπως το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Καταπολέμηση της Φτώχειας (European Antipoverty Network – EAPN).

Η εφαρμογή των συστάσεων αξιολογείται στις **Εκθέσεις των Χωρών (Country Reports)** και σε ό,τι αφορά ειδικά την ενεργό ένταξη, η αξιολόγηση γίνεται για κάθε ένα από τους τρεις πυλώνες της ενεργού ένταξης χωριστά. Συνήθως και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η μεγαλύτερη πρόοδος καταγράφεται στον πρώτο πυλώνα, της εισοδηματικής στήριξης, ενώ η προώθηση στην απασχόληση και η πρόσβαση στις υπηρεσίες καταγράφουν μικρότερη πρόοδο και είναι οι τομείς που δέχονται το μεγαλύτερο αριθμό συστάσεων.

³⁷ Η υποβολή γίνεται συνήθως τον Απρίλιο και κατά τους προηγούμενους μήνες πραγματοποιούνται διμερείς συναντήσεις μεταξύ Επιτροπής και κράτους μέλους.

³⁸ Δημοσιεύονται συνήθως τον Ιούνιο και πραγματοποιείται διεξοδική συζήτηση με τα κράτη μέλη προκειμένου να πάρουν την τελική τους μορφή.

B. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2020³⁹

Νοέμβριος 2019: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθετεί το «Φθινοπωρινό πακέτο» (Autumn Package), το οποίο περιλαμβάνει: το Σχέδιο συστάσεων για την ευρωζώνη, την Έκθεση του Μηχανισμού Έγκαιρης Ειδοποίησης, το Σχέδιο της Κοινής Έκθεσης για την Απασχόληση (JER) και την Έκθεση της Ενιαίας Αγοράς

Μέσα Δεκεμβρίου 2019: Τα κράτη μέλη υποβάλλουν πίνακα σχετικά με την εφαρμογή των Ειδικών ανά χώρα Συστάσεων (Country Specific Recommendations – CSRs) του 2019 και την πρόοδο των εθνικών ευρωπαϊκών στόχων για το 2020.

Δεκέμβριος 2019: Πραγματοποιούνται διμερείς συναντήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τα ΚΜ.

Φεβρουάριος 2020: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει τις Αξιολογήσεις της για τις επιδόσεις των κρατών μελών (Country Reports – Winter Package)

Μάρτιος-Μάιος 2020: Διεξάγονται συζητήσεις στο πλαίσιο του Συμβουλίου EPSCO

Μάρτιος 2020: Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Μάρτιος 2020: Εκ νέου διμερείς συναντήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τα κράτη μέλη για την οριστικοποίηση των κειμένων

Απρίλιος 2020: Τα κράτη μέλη παρουσιάζουν τα Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων και τα Προγράμματα Σταθερότητας

Μάιος 2020: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ύστερα από διαβουλεύσεις με τις επιτροπές του EPSCO, (SPC EMCO), υιοθετεί Σχέδιο των Ειδικών ανά χώρα Συστάσεων

Ιούνιος 2020: Διεξάγονται υζητήσεις του Συμβουλίου για τις Ειδικές ανά χώρα Συστάσεις

Καλοκαίρι 2020: Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εγκρίνει τις Ειδικές ανά χώρα Συστάσεις

³⁹ Ο σχεδιασμός και προγραμματισμός του Εξαμήνου 2020 έγινε πριν την κρίση του Covid-19. Λόγω των συνεπειών της κρίσης, ορισμένα σημεία αναδιαμορφώθηκαν

IX. Επιπλέον εργαλεία παρακολούθησης και αξιολόγησης στο πλαίσιο της ΑΜΣ

Η παρακολούθηση της προόδου των κρατών μελών, δηλαδή τάσεων και επιδόσεων, για την απασχόληση και τα κοινωνικά ζητήματα υποστηρίζεται επιπλέον από:

- Τον **πίνακα απόδοσης κοινωνικών πολιτικών και πολιτικών απασχόλησης (scoreboard of key employment and social indicators)**, ο οποίος δημιουργήθηκε το 2013, στο πλαίσιο της ενίσχυσης της **κοινωνικής διάσταση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης**⁴⁰ και περιλαμβάνει τους ακόλουθους δείκτες:
 1. Το ύψος της ανεργίας (15-74 ετών).
 2. Το ποσοστό των νέων (15-24 ετών) NEET
 3. Το πραγματικό ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών.
 4. Το ποσοστό του κινδύνου της φτώχειας για τον ενεργό πληθυσμό (15-64 ετών).
 5. Οι ανισότητες (δείκτης S80/S20).

Στόχος του πίνακα είναι να καταστεί δυνατή η επισκόπηση των πρόσφατων κοινωνικοοικονομικών τάσεων εντός της ΕΕ και επομένως η έγκαιρη ανίχνευση ανισορροπιών, για κάθε έναν από τους πέντε προαναφερόμενους δείκτες.

- Ο νέος **πίνακας απόδοσης κοινωνικών πολιτικών και πολιτικών απασχόλησης** προτάθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και αποτελείται από 14 βασικούς και 21 δευτερεύοντες δείκτες⁴¹.
- Το **Σύστημα Παρακολούθησης Κοινωνικών Επιδόσεων (Social Protection Performance Monitor – SPPM)**: Πρόκειται για εργαλείο παρακολούθησης της SPC, που εξετάζει όλους τους διαθέσιμους κοινωνικούς δείκτες, προσδιορίζει τις ετήσιες βασικές κοινωνικές τάσεις και εντοπίζει **social trends to watch**, δηλαδή τους δείκτες στους οποίους παρουσιάζει επιδείνωση τουλάχιστον το 1/3 των κρατών μελών.
- Το **Σύστημα Παρακολούθησης Επιδόσεων στην Απασχόληση Employment Performance Monitor- EPM** βασίζεται στα πορίσματα του Κοινού Πλαισίου Αξιολόγησης της Ευρώπης 2020 (JAF), το οποίο

⁴⁰ COM(2013) 690 Communication from the Commission to the European parliament and the council: “Strengthening the social dimension of the Economic and Monetary Union” 02/10/2013

⁴¹ Βλ. Αντίστοιχο κεφάλαιο

καταρτίστηκε από κοινού από τις επιτροπές EMCO και SPC και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση. Περιλαμβάνει ποσοτική και ποιοτική αξιολόγηση της προόδου και των κυριοτέρων προκλήσεων.

•

X. Αξιολόγηση των εργαλείων της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»⁴²

Το 2019, κοντά στο τέλος της δεκαετούς εφαρμογής της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε στα κράτη μέλη, στα μέλη των επιτροπών SPC και EMCO ευρύ ερωτηματολόγιο, προκειμένου να προβεί σε αξιολόγηση της Στρατηγικής, ως προς τις μεθόδους εργασίας και τις διαδικασίες επιτροπών, τους στόχους που τέθηκαν και τους αντίστοιχους δείκτες, τα Εργαλεία παρακολούθησης (EPM, SPPM, JAF).

B. Αξιολόγηση της συμβολής του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου

Η συμβολή του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου χαρακτηρίστηκε σε μεγαλύτερο βαθμό θετική από τα κράτη μέλη, ως μια διαδικασία ορατή, λογικά δομημένη, που παρέχει ολοκληρωμένη προσέγγιση πολιτικής και συνελεύει σημαντικά στην τοποθέτηση ή διατήρηση των κοινωνικών ζητημάτων και ζητημάτων απασχόλησης στην ατζέντα της ευρωπαϊκής πολιτικής.

Η αρνητική κριτική που δέχθηκε η διαδικασία αφορούσε ζητήματα όπως, η υπερβολική επικέντρωση στη δημοσιονομική εποπτεία, σε βάρος των κοινωνικών ζητημάτων, η ανάγκη ανοίγματος της διαδικασίας, πέρα από τον κλειστό κύκλο των θεσμικών οργάνων, ευρωπαϊκών και εθνικών που την παρακολουθούν έως σήμερα, η ανάγκη ενίσχυσης της πολυετούς διάστασης, η ετήσια επανάληψη της διαδικασίας που είναι υπερβολικά συχνή για την παρακολούθηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και ο - μάλλον υπερβολικά - μεγάλος όγκος των εκθέσεων.

Γ. Αξιολόγηση της συμβολής των Εμβληματικών Πρωτοβουλιών

⁴² JOINT REPORT OF THE EMPLOYMENT COMMITTEE (EMCO) AND SOCIAL PROTECTION COMMITTEE (SPC) « ASSESSMENT OF THE EUROPE 2020 STRATEGY», European Commission, Brussels, September 2019

Η συμβολή τους κρίθηκε γενικά αρνητικά, καθώς χαρακτηρίστηκαν ως αναποτελεσματικές διαδικασίες, που παρέμειναν άγνωστες.

Δ. Αξιολόγηση της συμβολής της Στρατηγικής Απασχόλησης

Η συμβολή της αξιολογήθηκε θετικά, καθώς θεωρήθηκε ότι επικεντρώθηκε στις βασικές προκλήσεις, ότι επηρέασε θετικά τη δημιουργία και υλοποίηση των εθνικών στρατηγικών των κρατών μελών, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά το σχεδιασμό και την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων, καθώς και ότι αποτελεί ένα κατάλληλο μέσο διευκόλυνσης του συντονισμού των πολιτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η αρνητικές τοποθετήσεις των κρατών μελών αφορούσαν κυρίως τις χρονοβόρες διαδικασίες της στρατηγικής

Ε. Αξιολόγηση της συμβολής των στόχων και των δεικτών

Η συμβολή των στόχων και των δεικτών αξιολογήθηκε γενικά ως θετική, καθώς οι ποσοτικοποιημένοι στόχοι συνέβαλαν σημαντικά στην ανάδειξη της σημασίας της καταπολέμησης της φτώχειας και της προώθησης της απασχόλησης, καθώς και στην ανάδειξη των προκλήσεων στους τομείς αυτούς.

Επιπλέον θετική θεωρήθηκε η συνεισφορά των στόχων στην υιοθέτηση μεταρρυθμίσεων, αν και συχνά ήταν ιδιαίτερα φιλόδοξοι, καθώς και στην ανάδειξη των ιδιαιτεροτήτων των κρατών μελών και της διαφορετικής αφετηρίας του καθενός από αυτά.

Τέλος τα κράτη μέλη θεώρησε ότι επετεύχθη συμβιβασμός μεταξύ των ιδιαίτερα φιλόδοξων στόχων που τέθηκαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο και της ανάγκης των κρατών μελών για ρεαλιστικούς στόχους στο εθνικό επίπεδο.

Ως αρνητική πλευρά των στόχων θεωρήθηκε η απουσία μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης και η έλλειψη συνέπειας μεταξύ εθνικών και ευρωπαϊκού στόχου, ανά πεδίο πολιτικής.

Σε ό,τι αφορά τον δείκτη φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού (AROE) κρίθηκε θετικά από το σύνολο των κρατών μελών, καθώς είναι περιεκτικός και ισχυρός, κατάλληλος για την αποτύπωση της καθολικής άποψης της κατάστασης, ιδιαίτερα αποτελεσματικός για την παρακολούθηση της προόδου του αντίστοιχου στόχου.

Επιπλέον χαρακτηρίστηκε εύκολος στο να επικοινωνηθεί, τόσο στις αρχές, όσο και στους πολίτες και θεωρήθηκε ότι λόγω της φύσης του καθιστά εύκολη τη σύγκριση μεταξύ των κρατών μελών.

Τέλος, ως ιδιαίτερα σημαντικό θεωρήθηκε το ότι καλύπτει πολλές διαστάσεις της κοινωνικής κατάστασης, αποτυπώνοντάς τες σε ένα μόνο αριθμό, αν και το ίδιο αυτό γεγονός καθιστά όχι πάντα εύκολη την ανίχνευση της επίπτωσης των μεταρρυθμίσεων, δηλαδή τον εντοπισμό της επίπτωσης σε καθεμία από τις διαστάσεις του.

ΣΤ. Αξιολόγηση της συμβολής της ΑΜΣ

Η συμβολή της ΑΜΣ κρίθηκε καθολικά ως θετική, καθώς είναι ιδιαίτερα σημαντική στην επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής, ως ένα σταθερό, ικανό και ευέλικτο εργαλείο, που σέβεται την εθνική αρμοδιότητα και συμβάλλει στην αύξηση της διαφάνειας των διαδικασιών.

Επιπλέον ήταν το βασικό εργαλείο που διατήρησε την κοινωνική προστασία στην ατζέντα της ΕΕ και πέτυχε σε μεγάλο βαθμό να συμπληρώσει και να αντισταθμίσει το βάρος που δίνεται στις οικονομικές προτεραιότητες.

Η διαδικασία της αμοιβαίας μάθησης και της ανταλλαγής εμπειριών θεωρήθηκε ιδιαίτερα σημαντική για την υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων των κρατών μελών, μέσα από την παροχή ποιοτικών στοιχείων και τεχνογνωσίας.

Ωστόσο τα κράτη μέλη σημείωσαν ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της ΑΜΣ σε ό,τι αφορά την ανάγκη να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στο πεδίο της υγείας και μακροχρόνιας φροντίδας, αλλά και στην ανάγκη για ελάττωση του διοικητικού φόρτου

Ζ. Αξιολόγηση της συμβολής των υπόλοιπων εργαλείων της «Ευρώπης 2020» (SPPM, EPM και JAF)

Τα υπόλοιπα εργαλεία κρίθηκε ότι συνέβαλαν θετικά ιδιαίτερα λόγω της αποτελεσματικότητάς τους στον εντοπισμό των τάσεων και στην κάλυψη των βασικών διαστάσεων των πολιτικών που παρακολουθούν, αλλά η προσβασιμότητά τους και η φιλικότητα προς τους χρήστες έχουν ανάγκη βελτίωσης.

H. Αξιολόγηση της συμβολής των επιτροπών

Ο ρόλος των επιτροπών EMCO -SPC κρίθηκε ως θετικός, καθώς αποδείχθηκαν αποτελεσματικές, εύστοχες, παραγωγικές στις εργασίες που τους ανατέθηκαν και τις πρωτοβουλίες που ανέλαβαν και γι' αυτό κρίθηκε αναγκαία η διατήρηση του κυρίαρχου ρόλου τους και προτάθηκε η ενίσχυση της μεταξύ τους συνεργασίας, καθώς και η βελτίωση της συνεργασίας τους με τη Eurostat.

Θ.Γενική αξιολόγηση της «Ευρώπης 2020»

Η άποψη των κρατών μελών σε ό,τι αφορά τη Στρατηγική «Ευρώπη 2020» εν γένει ήταν θετική καθώς της αποδόθηκε καλή λειτουργία, μέσα από καλά θεμελιωμένους στόχους και δείκτες.

Ωστόσο, τα κράτη μέλη σημειώνουν ότι είναι αναγκαίο να αξιολογηθούν οι δυσκολίες που συνάντησαν στην επίτευξη των στόχων, καθώς και οι παράγοντες που οδήγησαν κάποια από αυτά στην επιτυχία.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη κρίνουν ότι υπάρχει ανάγκη βελτίωσης της EU-SILC, ιδιαίτερα ως προς την επικαιροποίηση των στοιχείων και διατυπώνουν προτάσεις για την επόμενη ευρωπαϊκή στρατηγική, σύμφωνα με τις οποίες, επιθυμούν να είναι: φιλόδοξη, μακροπρόθεσμη, με ψηφιακό προσανατολισμό και προσανατολισμό στο περιβάλλον και να διατηρήσει την εστίαση στην ανοδική κοινωνική σύγκλιση.

Η νέα στρατηγική πρέπει να βασιστεί στον ΕΠΚΔ και στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης των ΗΕ και να δώσει ενισχυμένο ρόλο και μεγαλύτερη προβολή στα κοινωνικά ζητήματα.

Σε ό,τι αφορά το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, εάν διατηρηθεί, τα κράτη μέλη προτείνουν να αποκτήσει περισσότερο μακροπρόθεσμη προοπτική και απλούστερες διαδικασίες, ενώ καλό θα ήταν οι εκθέσεις που παράγονται στο πλαίσιο των διαδικασιών του, να διαχέονται περισσότερο.

XI . Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών

Κάθε μελλοντικός σχεδιασμός σε επίπεδο ΕΕ, οφείλει να λαμβάνει συστηματικά υπόψη τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, όπως διατυπώθηκαν στην «Ατζέντα 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη», που υιοθετήθηκε από τα ΗΕ το 2015. Οι στόχοι αυτοί είναι οι ακόλουθοι:

1. Μηδενική φτώχεια
2. Μηδενική πείνα
3. Καλή υγεία και ευημερία
4. Ποιοτική εκπαίδευση
5. Ισότητα των φύλων
6. Καθαρό νερό και αποχέτευση
7. Φθηνή και καθαρή ενέργεια
8. Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη
9. Βιομηχανία, καινοτομία και υποδομές
10. Λιγότερες ανισότητες
11. Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες
12. Υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή
13. Δράση για το κλίμα
14. Ζωή στο νερό
15. Ζωή στη στεριά
16. Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί θεσμοί
17. Συνεργασία για τους στόχους

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Atkinson et al (2002):The methodological framework was originally proposed by Atkinson et al in an independent academic study commissioned by the 2001 Belgian Presidency of the EU.

Press, Oxford, Social Indicators: The EU and Social Inclusion, Oxford University :

ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης, Δελτίο τύπου, Ιουνιος 2019

COM(2014) 130 final, «Απολογισμός της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη», ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, Βρυξέλλες, 5.3.2014

Νέα φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός, Ειδική Συνεδρία Διαρκούς Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων, Διονύσης Μπαλούρδος, Μαρία Πετράκη, 2012

Έκθεση INE, ΓΣΕΕ, ΑΔΕΔΥ 2008, Μέρος 8: Φτώχεια και Εισοδηματικές ανισότητες στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΕΛΣΤΑΤ, Δελτία τύπου για Κίνδυνο φτώχειας, Υλική στέρηση και συνθήκες διαβίωσης και Οικονομική Ανισότητα.

Ανακοίνωση με τίτλο «Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2015: Αποτίμηση των προκλήσεων για ανάπτυξη, πρόληψη και διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών και αποτελέσματα των σε βάθος επισκοπήσεων, σύμφωνα με τον Κανονισμό 1176/2011

Council Recommendation on the active inclusion of people excluded from the labour market, No. 2008/867/EC, 3 October 2008, Official Journal L 307/11.

Council Communication on a Commission Recommendation on the active inclusion of people excluded from the labour market COM (2008) 639 final.

Council Conclusions on Common active inclusion principles to combat poverty more effectively – 17 December 2008)

COM(2017) 206, *Έγγραφο προβληματισμού για τον Κοινωνικό Πυλώνα*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 26.04. 2017.

European Commission, «*Working paper with the description of the 'Income and living conditions dataset*»

Commission Recommendation, “Investing in children: breaking the cycle of disadvantage”, 20.02.2013

Επίσημη εφημερίδα της ΕΕ, 02.03.2013 – L 59/5

SPC ADVISORY REPORT TO THE EUROPEAN COMMISSION, «TACKLING AND PREVENTING CHILD POVERTY, PROMOTING CHILD WELL-BEING», Social Protection Committee, Brussels, 27 June 2012

European commission, «Joint Employment report 2018»

ΕΕ L113 της 30.04.2007, Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 458/2007 «Ευρωπαϊκό σύστημα ολοκληρωμένων στατιστικών κοινωνικής προστασίας (ESSPROS)», 25 Απριλίου 2007

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1322/2007 της Επιτροπής, της 12ης Νοεμβρίου 2007, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 458/2007.

COM(2013) 690 Communication from the Commission to the European parliament and the council: “Strengthening the social dimension of the Economic and Monetary Union” 02/10/2013

JOINT REPORT OF THE EMPLOYMENT COMMITTEE (EMCO) AND SOCIAL PROTECTION COMMITTEE (SPC) « ASSESSMENT OF THE EUROPE 2020 STRATEGY», European Commission, Brussels, September 2019

Πηγές internet

<https://ec.europa.eu/eurostat/fr/about/overview/what-we-do>

<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:EU_statistics_on_income_and_living_conditions_\(EU-SILC\)/en](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:EU_statistics_on_income_and_living_conditions_(EU-SILC)/en)

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/background>),

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/health/overview>),

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training/overview>

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/overview>

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=815&langId=en>

<https://www.missoc.org/glossaire/?lang=>

[tps://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=858&langId=el](https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=858&langId=el)

http://ec.europa.eu/eurostat/documents/1012329/1012398/D5.1.3Working_paper_final_20141204.pdf/c4ed99f5-7cc3-4bf9-a6eb-b1f730299e0e

<http://ec.europa.eu/eurostat/web/employmentand-social-policy/social-protection-and-inclusion>

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=756&langId=en>

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-community-household-panel>

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/EU_statistics_on_income_and_living_conditions_\(EU-SILC\)_methodology](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/EU_statistics_on_income_and_living_conditions_(EU-SILC)_methodology)

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-health-interview-survey>

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/social-protection/data#>

<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European system of integrated social protection statistics \(ESSPROS\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European_system_of_integrated_social_protection_statistics_(ESSPROS))

<https://www.missoc.org/?lang=fr>

<https://www.missoc.org/base-dinformation/base-de-donnees-des-tableaux-comparatifs-missoc/?lang=fr>

https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/spr_esms.htm

<https://measuring-progress.eu/social-protection-expenditure-current-function-gross-and-net-espross>